

Hrvatski jezični standard u javnim nastupima Zorana Milanovića

Mišić, Anamaria

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:994012>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
DIPLOMSKI STUDIJ
MENADŽMENT U KULTURI I KREATIVNIM INDUSTRIJAMA

ANAMARIA MIŠIĆ

**HRVATSKI JEZIČNI STANDARD U JAVNIM
NASTUPIMA ZORANA MILANOVIĆA**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR: doc. dr. sc. Borko Baraban

Osijek, 2021.

SAŽETAK

Tema je diplomskog rada opis i raščlamba hrvatskoga jezičnog standarda u javnim nastupima Zorana Milanovića. U radu se analiziraju dva javna nastupa predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića. Riječ je o inauguracijskom govoru i govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19. Obrađeni su i tekstualni zapisi govora. U prvome dijelu rada iznosi se teorijski okvir o hrvatskom jezičnom standardu i njegovoj višefunkcionalnosti. Govori i tekstualni zapisi raščlanjuju se na leksičkoj, pravopisnoj, fonološkoj, morfološkoj i sintaktičkoj razini. Glavni je predmet istraživanja ovoga rada upotreba hrvatskog jezičnog standarda i njegovih funkcionalnih stilova u inauguracijskom govoru predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića i u govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19. Cilj je rada prikazati razinu primjene hrvatskog jezičnog standarda i uporabe funkcionalnih stilova u odabranim primjerima predsjednikovih javnih nastupa.

Ključne riječi: hrvatski jezični standard, funkcionalni stilovi, javni nastup, govor

SUMMARY

The subject of the master's thesis is the Croatian language standard in public appearances of Zoran Milanović. The master's thesis analyzes two public appearances of the President of the Republic of Croatia, Zoran Milanović. These are inaugural speech and speech on the crisis caused by the COVID-19 pandemic. Textual recordings of speeches were also analyzed. The first section of the master's thesis presents the theoretical framework of the Croatian language standard and its division into functional styles. Speeches and textual records are decomposed at the lexical, orthographic, phonological, morphological, and syntactic levels. The main problem of researching this mater's thesis is the use of the Croatian language standard and its functional styles in the inaugural speech of the President of the Republic of Croatia Zoran Milanović and the speech on the occasion of the crisis caused by the COVID-19 pandemic. The goal of this paper is to show the level of knowledge of the Croatian language standard and what functional styles the president uses in his public appearances.

Keywords: Croatian language standard, functional styles, public speaking, speech

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, **Anamaria Mišić** potvrđujem da je moj diplomski rad pod naslovom *Hrvatski jezični standard u javnim nastupima Zorana Milanovića* te mentorstvom doc. dr. sc. Borke Barabana rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju upotrebljene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da ni jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije upotrebljen za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku _____

Potpis _____

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. HRVATSKI JEZIK KAO SUSTAV I KAO STANDARD.....	2
2.1. Višefunkcionalnost hrvatskoga standardnog jezika	3
2.2. Znanstveni stil	4
2.3. Administrativno-poslovni stil.....	6
2.4. Književnoumjetnički funkcionalni stil	7
2.5. Razgovorni funkcionalni stil	8
3. PUBLICISTIČKI FUNKCIONALNI STIL	10
4. ISTRAŽIVANJE.....	15
4.1. Hipoteze istraživanja	15
4.2. Metodologija istraživanja.....	15
4.3. Uzorak: tekst i videozapis	16
5. REZULTATI I RASPRAVA	25
5.1. Pravopisna razina.....	25
5.2. Fonološka razina.....	27
5.3. Morfološka razina.....	30
5.4. Sintaktička razina	30
5.5. Leksička razina	32
5.6. Internacionalizmi	33
5.7. Žurnalizmi	38
5.8. Anglizmi	39
5.9. Stilske figure.....	40
6. ZAKLJUČAK.....	44
LITERATURA	46
PRILOZI	48

1. UVOD

Diplomski rad nastao je u skladu s aktualnošću problematike vezane uz govor i javne nastupe predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića. Radom se nastoji teorijski opisati hrvatski standardni jezik i njegove funkcionalne stilove u kontekstu provedenoga istraživanja na dvama govorima predsjednika Republike Hrvatske, a to su: inauguracijski govor i govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19. Za početak istraživanja prikupljen je tekst inauguracijskog govora i videozapis te tekst i videozapis govora u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19. Inauguracijski govor nastao je u veljači 2020. godine povodom predsjedničke inauguracije Zorana Milanovića i objavljen je u pisanom obliku na službenoj stranici predsjednika Republike. Predsjednik je većinom čitao svoj inauguracijski govor, a sadržajno su jednaki pisani i govoreni govor. Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19 nastao je u ožujku 2020. godine. Predsjednik se obratio javnosti povodom tadašnje situacije oko koronavirusa. Pisani govor objavljen na službenoj stranici nije isti kao govoreni govor. Dio govorenog govora, kojeg nema u pisanom obliku, transkribiran je. Transkribirani oblik govora posebno će se navoditi i analizirati. Svaki je govor opisan pojedinačno. Kao metodološki uzor za opisivanje govora upotrijebljeni su izvori: knjiga *Jezik medija* Lane Hudeček i Milice Mihaljević, knjiga Josipa Silića *Funkcionalni stilovi hrvatskog jezika te Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* Anđele Frančić, Lane Hudeček i Milice Mihaljević. Upotrijebljeni su i ostali izvori za istraživanje: hrvatski jezični savjetnici, članci u časopisima, zbornik radova, rječnik stilskih figura te internetske poveznice. Literaturom su opisivani pronađeni primjeri te se navode razlike među funkcionalnim stilovima. Dobiveni rezultati analize zabilježeni su u tablicama i razvrstani po razinama. Analizirane su razine: pravopisna, fonološka, morfološka, sintaktička i leksička. Ispod svake tablice objašnjeni su pronađeni primjeri. U radu se upotrebljava metoda analize, metoda dokazivanja i opovrgavanja te usporedna metoda. Metodom analize raščlanjuje se teorijski okvir potreban za provedbu analize tekstova i videozapisa. Metodom dokazivanja i opovrgavanja postiže se prihvaćanje ili odbacivanje postavljenih hipoteza. Usporedna metoda upotrebljava se kako bi se usporedili dobiveni rezultati dvaju analiziranih govora. Rezultati i rasprava prikazuju odrednice i odstupanja publicističko-funkcionalnog stila te ostalih stilova pronađenih u govorima od hrvatskoga standarda. Radom se nastoji utvrditi razina uporabe hrvatskog jezičnog standarda u javnim nastupima predsjednika Zorana Milanovića.

2. HRVATSKI JEZIK KAO SUSTAV I KAO STANDARD

Josip Silić u svojoj knjizi *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika* definira jezik kao sustav i kao standard. Silić (2006: 17) navodi da hrvatski jezik kao sustav podrazumijeva ono što lingvistika naziva jezikom, a hrvatski jezik kao standard ono što lingvistika naziva govorom. Kroz istraživanja i primjere Silić (2009: 19) u skladu s time navodi da je govor „ono kako se govori“, norma „ono kako se treba govoriti“, a sustav „ono kako se može govoriti“. Postoje dvije norme koje Silić (2009: 20) navodi – jednu koja karakterizira jezik kao standard i drugu koja karakterizira jezik kao sustav. Prva je norma utvrđena sociolingvistički i naziva se eksplicitnom normom, a druga je norma utvrđena lingvistički i naziva se implicitnom normom. Jezik je kao sustav skroz različit od jezika kao standarda. Jedan bez drugoga ne postoje. Definiranjem jezika kao sustava i jezika kao standarda potvrđuje se „De Saussureovo načelo: Niti ima jezika bez govora niti ima govora bez jezika.“ Silić (2009: 20) dodaje nešto što je s gledišta dijalektike suodnosa jezik kao sustav: jezik kao standard jasno, ali ne baš lako razumljivo i shvatljivo. „Jezik kao sustav ima svoje (ali unutarne) i jezik kao standard svoje (ali unutarngo-vanjske) zakonitosti.“ Sustav i standard jezika mogu se međusobno suprotstavljati. Jezik je kao sustav neutralan prema svim karakteristikama koje čine identitet naroda te je isključivo jezičan. U hrvatskom jezičnom savjetniku Barić i et al. (1999: 45) navode da „jezik kao sustav i jezik kao standard imaju svoja pravila, svoje zakonitosti, svoju pravilnost i svoju normu. Ta se dva jezika međusobno uvjetuju i međusobno određuju, a često se i sukobljuju. Standard često bira jezične elemente i rješenja koja su u suprotnosti s jezičnim sustavom. Jezik kao sustav omogućuje, a jezik kao standard bira. Narav je jezika kao sustava savjetodavna, a jezika kao standarda zakonodavna.“

„Hrvatski će dakle jezik kao sustav dati hrvatskomu jeziku kao standardnomu jeziku sve što mu bude bilo potrebno, a hrvatski će standardni jezik to uzeti i „prilagoditi“ sebi (u skladu sa svojim zakonitostima, za koje smo rekli da nisu samo jezične).“ (Silić, 2006: 25). Anđela Frančić u svome radu *Ime i standardnojezična norma* (2015: 53) navodi najpoznatiju definiciju standardnog jezika čiji je autor Dalibor Brozović. Prema Samardžiji (1999: 7) definicija „uz prestilizaciju i sažimanje glasi ovako: Standardni je jezik autonoman vid jezika, svjesno normiran i višefunkcionalan, stabilan u prostoru i elastično stabilan u vremenu.“

Nadalje Frančić (2015: 53) objašnjava da navedena definicija sadrži glavne značajke standardnoga jezika. Značajke su: „autonomnost (standardni se jezik ne podudara ni s jednim govorom nijednoga hrvatskog narječja, tj. nikomu nije materinski jezik, pa ga svi moraju učiti), višefunkcionalnost (standardni jezik omogućuje da se njime iskažu različiti sadržaji: znanstveni, književnoumjetnički, publicistički, administrativni, razgovorni), svjesna normiranost (svaka je razina standardnoga jezika normirana, norme su sadržane u osnovnim normativnim priručnicima – pravopisu, gramatici i normativnome rječniku), stabilnost u prostoru (standardni je jezik isti na cijelome hrvatskom govornom području) i elastična stabilnost u vremenu (prateći promjene u izvanjezičnoj zbilji, standardni se jezik s vremenom mijenja, ali te promjene ne smiju narušiti sporazumijevanje njegovih govornika).”

2.1. Višefunkcionalnost hrvatskoga standardnog jezika

O višefunkcionalnosti hrvatskoga standardnoga jezika Silić (2006: 35) navodi da se, kad se govori o hrvatskome jeziku, često zaboravlja da je „hrvatski jezik kao sustav jedno, hrvatski jezik kao hrvatski standardni jezik drugo, hrvatski jezik kao hrvatski književni jezik treće i hrvatski jezik kao jezik hrvatske književnosti četvrto.” Nadalje, Silić (2006: 36) definira „hrvatski standardni jezik kao jezik hrvatske višefunkcionalne javne komunikacije.” Hrvatski jezik funkcionira na više načina. S obzirom na način funkcioniranja razlikujemo hrvatski jezik u uredu, u književnosti, znanosti, u medijima te u svakodnevnom govoru. „Te se njegove funkcije nazivaju njegovim funkcionalnim stilovima: znanstvenim, administrativno-poslovnim, novinarsko-publicističkim, književnoumjetničkim i razgovornim.” Za pogrešku koja se pojavila u jednom funkcionalnom stilu ne smije se optuživati i drugi funkcionalni stil. Lada Badurina u svome radu *Jezično raslojavanje: kritički osvrt na pojedina pitanja funkcionalne stilistike* (2015: 46) objašnjava da je „teorija funkcionalnih stilova zasnovana na zamisli o standardnome jeziku kao jedinstvu različitosti. Različiti su jezični ostvaraji objedinjeni pojmom standardnoga jezika, i to kao njegovi podsustavi, podjezici. Fleksibilnost se teorijskog koncepta – otprilike kao i njegova relativna osjetljivost na značajke jezične uporabe u realnim životnim i/ili komunikacijskim situacijama uočava i u činjenici da se opisima jezičnih podsustava pridodaju nerijetko i vrlo iscrpni popisi najčešćih i uobičajenih odstupanja od očekivanih (prethodno utvrđenih) značajki pojedinih funkcionalnih stilova.”

Silić (2006: 37) navodi da se jedino uvažavanjem takve „dijalektike (odnosa standardnoga jezika i njegovih funkcionalnih stilova) može objektivno ocijeniti ono što funkcionalni stil čini funkcionalnim stilom.” I jedino se polazeći od takve dijalektike može utvrditi objektivni pristup funkcionalnomu stilu kao posebnosti. Silić (2006: 38) postavlja pitanje zašto je standardni jezik višefunkcionalan. Standardni je jezik višefunkcionalan jer je život koji prati višefunkcionalan. „U skladu s time suodnos jezik - život: nije život onaj koji prati jezik, nego je jezik onaj koji prati život. Nikako ne život poslije jezika, nego jezik poslije života!” Standardni je jezik, navodi Silić (2006: 39), apstraktna cjelina. „Nitko naime ne govori standardnim jezikom kao cjelinom, nego jednom od njegovih funkcija, jednim od njegovih funkcionalnih stilova. Svatko govori onako kao to zahtijeva njegova društvena djelatnost. A budući da je društvena djelatnost različita, različit je i jezik koji tu društvenu djelatnost prati.” (Silić, 2006: 39).

2.2. Znanstveni stil

„Dok je književnomjetnički stil, po svojoj individualnoj neograničenosti, subjektivan, znanstveni je stil, po svojoj individualnoj ograničenosti, izrazito objektivni. Zašto je to tako?” (Silić, 2006: 43). Frančić, Hudeček i Mihaljević u knjizi *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* (2005: 279) navode da bi „znanstveni funkcionalni stil standardnog jezika trebao biti u potpunosti u službi logičke organizacije sadržaja i njezina izraza. U njemu bi individualna sloboda trebala biti najmanja, a individualna ograničenost najveća. Ograničen je racionalnošću i objektivnošću znanstvenog sadržaja, svojom deskriptivnom funkcijom, tj. činjenicom da se njime opisuju pojave, događaji, istraživanja, znanstvena otkrića i teorije itd., težnjom za točnošću, jednoznačnošću, jasnoćom, preciznošću, nedvosmislenošću koja omogućuje točno sporazumijevanje među stručnjacima te provjeru navedenih rezultata, zahtjevom za terminološkom ujednačenošću i ispravnošću, zahtjevom za dovršenošću i potkrijepljenošću svake tvrdnje.” Blažević u časopisu *Hrvatistika* (2009: 9) o kategoriji lica potvrđuje da se u „znanstvenome stilu pojavljuje prvo lice množine koje ne označuje množinu, nego vezu autora i čitatelja.” Silić (2006: 47) navodi da se takvo *mi* „zove *autorsko mi* ili *mi skromnosti* jer osoba koja se iza njega krije dijeli svoje autorstvo s drugim mogućim autorima.” Treće se lice (češće jednine, rjeđe množine) u pravilu javlja kao vršitelj glagolske radnje u znanstvenome stilu. *Autorsko mi* može se zamijeniti, bez promjene značenja,

trećim licem jednine u pasivnoj ili bezličnoj konstrukciji. Kad je riječ o leksičkim kategorijama, Blažević (2009: 10) navodi da su imenice zastupljenije od glagola u znanstvenome stilu i tekstu, a njihovo je značenje opće, pojmovno, apstraktno. Josip Silić (2006: 59) tvrdi da je svaka riječ u znanstvenom stilu, a posebno ona koju nazivamo terminom, više-manje oslobođena svog konkretnog značenja. Značenje riječi je apstraktno i ne ovisi o kontekstu. Ono je i u kontekstu i izvan konteksta. „Kategorijalni termini pojmovi su koji se rabe u svim znanostima i znanstvenim tekstovima zovu se i općeznanstveni termini. To su: sustav, ustrojstvo / struktura, funkcija, uloga, kategorija, svojstvo, dužina, uvjet, organizam, predmet, itd. Takvi pojmovi imaju općeznanstveni karakter. Pojmovi svojstveni srodnim znanostima su srodnoznanstveni termini, a uskoznanstveni termini rabe se u zasebnim, specijalnim znanostima.” Kad je riječ o leksičkoj metafori u znanstvenome stilu Silić (2006: 60) je objasnio da nije zabranjena, već demetaforizirana. Izgubila je ekspresivnost svoga značenja. Takve metafore nazivamo „suhim metaforama”. Primjeri: *list papira, rep zrakoplova, utroba broda, noge stola*. Nadalje, Blažević (2009: 10) piše o internacionalnim riječima koji su karakteristika znanstvenoga teksta. Internacionalne su riječi najjednoznačnije i znanstvenici ih rabe radi boljeg međusobnog razumijevanja. „Posljedica unošenja internacionalnih riječi u nacionalnu terminologiju jest bujanje sinonimije (npr. termin / naziv). Ona otežava komunikaciju, a opravdana je samo ondje gdje se, uz zajedničko opće značenje dviju ili više riječi, razlikuju pojedine komponente njihova značenja.” O ekspresivnosti znanstvenoga teksta piše Blažević (2009: 11, prema M. Katnić-Bakaršić *Stilistika* (2001)) navodeći da se znanstvena retorika određuje kao disciplina koja se bavi sredstvima i načinima učinkovitijega organiziranja znanstvenoga teksta. „U znanstvenome je tekstu važna snaga izraza, razumijevanje procesa koji počinje samouvjeravanjem, a završava uvjeravanjem drugih. Osnovna je jezična funkcija u znanstvenome stilu referencijalna (usmjerenost na predmet).” Podjelu znanstvenoga stila na podstilove Blažević (2009: 12) dijeli na: „strogo znanstveni funkcionalni podstil, znanstveno-popularni podstil te pedagoški funkcionalni podstil. Pedagoškim podstilom pišu se školski udžbenici, a znanstveno-popularnim djela o znanstvenim aspektima namijenjena laicima. To je stil popularizirajuće literature, a primjer su brošure, priručnici i članci. Osim toga, veže se uz znanstveno-popularne televizijske i radijske emisije. Karakterizira ga supostojanje osobina znanstvenoga stila i publicističkoga stila. U strogo znanstvenome podstilu dosljedno se poštuju sve zakonitosti znanstvenoga stila, a otpornost prema utjecajima ostalih funkcionalnih stilova najveća je. Znanstveno-popularni i pedagoški podstil bliži su ostalim funkcionalnim stilovima, pogotovo publicističkomu.” Blažević (2009: 13) navodi definiciju znanstvenog teksta i njegove vrste.

„Pismena je forma primarni realizacijski medij znanstvenoga stila.” Postoje određeni tipovi znanstvenih tekstova. Silić (2006: 64) tvrdi da „jezik znanstvenoga stila mora biti strogo u skladu sa sadržajem znanstvenoga stila.” Znanstveni je sadržaj u kompetenciji znanstvenika, jezik se njegov ne smije mijenjati bez znanja znanstvenika. Osoba (lektor) koja bdije nad jezikom mora surađivati sa znanstvenikom (autorom).

2.3. Administrativno-poslovni stil

„Administrativno-poslovni jest funkcionalni stil koji se inače najviše nameće drugim funkcionalnim stilovima. Zna ponekad biti vrlo agresivan. A do te agresivnosti dolazi najčešće onda kada se njegova imperativnost, jedna od njegovih najvažnijih značajki, protegne i na funkcionalne stilove kojima ona inače nije svojstvena.” (Silić, 2006: 65). U knjizi *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* Anđela Frančić, Lana Hudeček i Milica Mihaljević (2005: 252) navode posebnosti i zakonitosti administrativnog stila (prema Kovačević-Badurina 2001: 480). „Administrativni je stil obilježen uredsko-poslovnim rječnikom i nazivljem struke obuhvaćene sadržajem. Zbog raznovrsnosti tekstova koji se pišu administrativnim stilom, taj se stil dijeli na nekoliko podstilova: zakonodavno-pravni, društveno-politički, diplomatski, poslovni i personalni podstil.” (Kovačević-Badurina 2001: 480). Svaki od spomenutih podstilova prepoznatljiv je po svojim značajkama i zahtjevima koje treba poštivati (npr. pravni tekstovi pisani su osobitim stilom koji se razlikuje od stila kojim su pisani diplomatski tekstovi ili poslovne ponude). „Administrativni funkcionalni stil je ureda, diplomacije, državne uprave, politike, ekonomije, industrije, trgovine itd., njime se pišu službeni dopisi, odluke, zakoni, pravile, potvrde, računu, narudžbe, molbe žalbe, oglasi, životopisi, izvještaji i sl.” Ovladavanje osnovnim pravilima administrativnog stila, ponajprije njegova personalnoga podstila, zahtjev je koji se postavlja pred svakoga školovanog govornika hrvatskog jezika. Ljubica Andrijančić u časopisu *Hrvatistika* (2009: 16) napominje koje su poželjne značajke administrativnog stila hrvatskoga standardnog jezika. To su: „ustaljena struktura, činjeničnost, objektivnost, točnost, jasnoća, jednostavnost, logičnost, sažetost, preglednost, neobilježenost, klišeiziranost izraza, usklađenost s normama hrvatskoga standardnog jezika. Te bi značajke u svojoj ukupnosti trebale administrativni stil činiti prepoznatljivim i različitim od ostalih funkcionalnih stilova hrvatskoga standardnog jezika.” (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 254). Uzročnik koji izaziva jednu od najtežih bolesti administrativno-poslovnoga stila jest pleonazam. Ne predstavlja svaki pleonazam bolest administrativno-poslovnoga stila. U znanstvenom radu *Pleonazmi u administrativnom stilu*

hrvatskoga jezika Mihaela Komar i Maja Glušac (2020: 253) navode iznimno važnu podjelu pleonazama (prema Hudeček, Lewis i Mihaljević (2011)). „Autori razlikuju neosviješteni, nenamjerni pleonazam, koji se smatra stilskom pogreškom i standardnojezičnim problemom, i stilski, osviješteni, namjerni pleonazam koji se ubraja među stilske figure. U kategoriju pleonazama koji nisu normativno sporni, ubrajaju stilske, onomastičke i frazeološke pleonazme te one koje norma zahtijeva (*npr. s obzirom na to da, bez obzira na to što, upozoriti na to da*).” (prema Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011: 43–44). Nadalje, Komar i Glušac (2020: 254) tvrde da je potrebno izbjegavati uporabu nenamjernih pleonazma u standardnom jeziku. (prema Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011: 45). Razlikuju se „osviješteni (namjerni/stilski/stilistički/afektivni/nepravi) pleonazam, koji ima stilsku vrijednost i rabi se s određenom namjerom, od neosviještenog (nenamjernog) pleonazma, koji nema ni stilsku ni ritmičku funkciju i smatra se stilskom pogreškom i standardnojezičnim problemom. Time nije obuhvaćena čitava podjela pleonazama.” (Glušac i Komar, 2020: 254).

2.4. Književnoumjetnički funkcionalni stil

Za potrebu je pisanja diplomskog rada književnoumjetnički funkcionalni stil sporedan. Značajke književnoumjetničkog funkcionalnog stila nisu pronađene u provedenoj analizi, stoga je književnoumjetnički stil opisan ukratko pa nisu navođene opširnije informacije i podjele. „Književnoumjetnički je stil najindividualniji funkcionalni stil standardnog jezika. U njemu je individualna sloboda najveća.” (Silić, 2006: 100). U knjizi *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* Anđela Frančić, Lana Hudeček i Milica Mihaljević (2005: 233) opisuju književnoumjetnički stil kao najindividualniji i najslobodniji funkcionalni stil standardnog jezika. „On je toliko nevezan normama koje određuju standardni jezik da se može s pravom pitati je li on uopće jedan od njegovih funkcionalnih stilova.” Podstilovi su književnoumjetničkoga funkcionalnog stila dramski, pjesnički i prozni. Sve što se u tekstu upotrebljava namjerno, nije pogrešno. Norma ga ničim ne obvezuje. U njemu je sve moguće od pravopisne do leksičke razine. On po potrebi može uzimati iz bilo kojeg funkcionalnog stila. U književnoumjetničkom stilu prihvatljivi su i nerealni gramatički oblici. Književnoumjetnički tekst može i grafički biti oblikovan na posve nekonvencionalan način. Značajka je književnoumjetničkog stila uporaba stilskih sredstava koja određuju način pisanja i stil književnog djela. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 237).

2.5. Razgovorni funkcionalni stil

U knjizi *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* Anđela Frančić, Lana Hudeček i Milica Mihaljević (2005: 240) opisuju kako se „razgovorni funkcionalni stil ostvaruje i u pisanome i u govornome mediju, u zapisima, pismima, bilješkama i u dijalozima i monolozima. Sadržaj razgovornog stila standardnog jezika svakodnevni je život, on služi za potrebe svakodnevnog sporazumijevanja a označuju ga komunikacijska spontanost, nepripremljenost, neusiljenost, prirodnost.” U članku *Pregled suodnosa razgovornoga stila i slobodnijih žanrova novinarsko-publicističkoga stila* Slavica Vrsaljko (2011: 118) ističe da je upitna pripadnost razgovornoga stila standardnome jeziku. Nepripadanje razgovornog stila standardu može se povezati s činjenicom što je taj stil područno ograničen. Na njega najviše utječu nestandardni govori te administrativni i književnoumjetnički stil. Razgovorni stil neće biti isti u Osijeku, Vinkovima, Splitu, Zagrebu itd. „Ostvaraj je razgovornoga stila standardnog jezika razgovor dvaju govornika standardnog jezika o općim temama ili pismo koje izmijene ta dva govornika standardnog jezika. Mnogi govornici standardnog jezika u takvoj neobvezatnoj komunikaciji ipak će razgovarati žargonom ili dijalektom jer to od njih ne zahtijeva nikakav napor.” (Prema Frančić; Hudeček; Mihaljević, 2005: 242). Nadalje, Vrsaljko (2011: 118) s obzirom na karakteristike razgovornog stila razlikuje razgovorni funkcionalni stil i razgovorni funkcionalni stil standardnoga jezika. „Odvajaju se zbog toga što se smatra da u standardu ne mogu biti razgovorni naglasci, poštapalice i slično, što je inače svojstveno razgovornome stilu. Također, dijalektizme, vulgarizme, žargonizme i barbarizme iako su dijelom razgovornoga jezika, ne svrstavaju u razgovorni funkcionalni stil standardnoga jezika jer nisu dijelom standardnoga leksika.” Prema N. Koščaku¹ detaljnije su objašnjeni pojmovi kolokvijalnog jezika i žargona. U tekstovima o kolokvijalnom jeziku ističu se glavne značajke koje određuju kolokvijalni jezik to su: neformalnost, govor kao primarni medij i razgovor kao primarni diskursni žanr. N. Koščak prema Duški Klikovac članak *O jezičkim varijetetima nastalim prema medijumu ostvarenja (govor – pisanje) i terminima koji ih označavaju* navodi termin *kolokvijalni jezik* koji je sinonim terminima *razgovorni* i *govorni jezik* te se odnosi na jezik svakodnevne neformalne komunikacije koji se smatra tipičnim predstavnikom govorenog jezika. (Klikovac, 2008: 159). „Kao najvažnija općekolokvijalna obilježja toga jezika mogu se izdvojiti: eliptičnost, kratkoća intonacijskih jedinica i parataktičnost, učestalost uporabe prvoga i drugoga lica, poštapalice, manja leksička gustoća, nadleksikalizacija u onim semantičkim poljima koja su izravnije povezana sa svakodnevnim životom, glasovne redukcije i dr.

¹ <https://stilistika.org/zargon-i-kolokvijalni-jezik>, 5. 9. 2021.

Odnos kolokvijalnog spram standardnog jezika u hrvatskom je kontekstu prilično kompleksan.” Prema Siliću „razgovorni stil pojavljuje se i u „pisanome govoru“, primjerice u pismima i bilješkama, pa prema tome razlikuje „govorenorazgovorni (usmenorazgovorni) i pisanorazgovorni oblik govora nositelja standardnoga jezika.“ (2006: 108-110). Navedeno određenje razgovornog stila varijantom je standardnog jezika koja je karakteristična za usmenu komunikaciju u nekim tipovima televizijskih i radijskih žanrova pa i diskursa domaćih političara. „Žargonizmi pripadaju razgovornomu funkcionalnom stilu, ali za razliku od kolokvijalizama ne pripadaju standardnomu jeziku pa stoga ne pripadaju ni razgovornomu funkcionalnom stilu standardnog jezika.” Mnogi će govornici standardnog jezika u neobvezatnoj komunikaciji radije razgovarati žargonom ili dijalektom. Takav način komunikacije od njih ne zahtijeva nikakav napor. Upravo zbog toga je razgovorni funkcionalni stil standardnog jezika najteže oprimjeriti. Uvijek se pronalaze ostvaraji koji ili ne pripadaju standardu ili ne pripadaju razgovornomu stilu. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 242). Angelina Bijelić u časopisu *Hrvatistika* (2009: 60) objašnjava da su poštapalice i žargonizmi negativna pojava standardnog jezika. Zbog toga se isključivo pronalaze u razgovornom stilu. Nadalje navodi sljedeće: „uobičajeni izraz izvan sadržaja što ga loš govornik rabi kada mu nedostaje riječ.“ (prema Vrljić, 2007: 60). Bijelić (2009: 61) definira poštapalice: to su riječi koje „stvaraju buku u komunikacijskom kanalu čime se otežava dolazak informacija od govornika do slušatelja,“ negativna su pojava jer „su osobina lošeg stila.“

3. PUBLICISTIČKI FUNKCIONALNI STIL

U knjizi *Jezik medija* Lana Hudeček i Milica Mihaljević (2009: 10) definiraju stil koji se susreće u medijima i naziva publicističkim ili novinarskim funkcionalnim stilom. „To je stil javnoga priopćavanja kojim se služe novinari i publicisti pišući tekstove za dnevne novine, časopise i ostale tiskovne. Publicistički stil ostvaruje se i u govornome mediju (jezik radija i televizije). Bliži je općemu standardu od književnoumjetničkog i razgovornog stila, ali je slobodniji od administrativnog i znanstvenog stila. To je složeni funkcionalni stil koji se dijeli na niz podstilova s obzirom na medij kojim se komunikacija odvija te s obzirom na karakter određenoga teksta ili emisije.” Društvene uloge masovnih medija su: interpretiranje, izvještavanje, zabava, socijalizacija, informiranje. Norma se u publicističko-funkcionalnom stilu najbolje ovjerava, ali i najlakše razara jer publicistički stil pokazuje aktualnost i živost. „Novinari i publicisti morali bi upotrebljavati jezik usklađen sa zahtjevima standardnojezičnih normi i biti svjesni odgovornosti koja je posljedica činjenice da čitatelji, slušatelji i gledatelji svakodnevno prate njihov jezik i da mnogi od njih tako oblikuju svoju jezičnu svijest.” (Hudeček i Mihaljević, 2009: 10). Hudeček i Mihaljević (2009: 11) utvrđuju da osim poštivanja općejezičnih normi, novinar mora poštivati i norme pojedinih žanrova koji se ostvaruju unutar publicističkog stila standardnog jezika. Mirta Gojević u časopisu *Hrvatistika* (2009: 23) piše što sve publicistički stil može biti i jest. „Publicističkom stilu pripada sve od vijesti do feljtona, od kakvog novinskog izvještaja do filmske kritike ili polemike. Njime se služe novinari i publicisti pišući tekstove za dnevne novine, časopise i ostale tiskovine te vodeći emisije na televiziji i radiju.” Kad je riječ o jeziku publicistike, on je posredovan medijem. Pošiljatelja poruke i primatelja određuje medij kao posrednik. Novinar, izvjestitelj na televiziji, političari, javne osobe tkogod se nađe u fokusu javnog nastupa biva pod određenim društvenim opterećenjem. Njegov je iskaz usmjeren prema širokoj masi gledateljstva ili slušateljstva. Slušatelj ili gledatelj može biti bilo tko. J. Silić (2006: 77) navodi opće funkcije novinarskih medija. Funkcije su: „informativna, pedagoška, prosvjetiteljska, propagandna, agitativna, popularizatorska i zabavna. Zadatak im je izvještavati o društvu, politici, aktualnim zbivanjima, vjeri, kulturi, dr.“ M. Gojević (2009: 24) tvrdi da takva njihova djelatnost traži i „uporabu neutralnih (stilski neobilježenih) i uporabu ekspresivnih (stilski obilježenih) jezičnih sredstava. Neutralna jezična sredstva imat će prevlast u informativnim, popularizatorskim, prosvjetiteljskim i pedagoškim žanrovima, dok će u propagandnim, agitativnim i zabavnim žanrovima prevladavati ekspresivna jezična sredstva. U prve se ubrajaju vijest, komentar, kronika, recenzija, intervju, anketa i reportaža, a u druge kratka priča, koserija, humoreska, esej, feljton, nekrolog, panegirik, persiflaža, pamflet, parodija, groteska i lakrdija.”

J. Silić (2006: 78) navodi posebne radijske i televizijske žanrove, npr. radijsku i televizijsku vijest, radijsku i televizijsku dramu itd. Radijski i televizijski žanrovi su posve nešto drugo i kad imaju isti opći naziv. Zato posjeduju odrednice „radijski” i „televizijski”: radijska drama, radijska vijest, televizijska vijest, itd. „Novinska je vijest strukturirana na jedan, televizijska na drugi i radijska na treći način. Zajednički im je opći sadržaj.” Koliko individualnosti, subjektivnosti, emocionalnosti, figurativnosti i ekspresivnosti ima u jednim, koliko u drugim žanrovima, navodi J. Silić (2006: 81), nije lako utvrditi. Pod individualnim vidimo u najširem smislu pojedinačno, pod subjektivnim osobno, pod emocionalnim osjećajno, pod figurativnim slikovito i pod ekspresivnim izražajno. Pogotovo to nije lako utvrditi među drugima koje smo po tim osobinama i odvojili u posebnu vrstu žanrova. Postoje određena formalna sredstva kojima se to postiže. To su figure i tropi odnosno „*stilske figure*“. „Stilske figure su: poredba, metafora, metonimija, alegorija, simbol, aluzija, antifraza, antiteza, kontrast, paradoks, emfaza, hiperbola, antonomazija, eufemizam, ironija, litota, perifraza i igra riječima.” J. Silić (2006: 82) navodi da sve spomenute figure dobivaju ono što znače u suodnosima s članovima ustrojstva rečenice, no i samo ustrojstvo rečenice može poslužiti za „ukrašavanje” govora pa u tome smislu možemo govoriti o rečeničnim stilskim figurama, odnosno o stilskim figurama uvjetovanim rečeničnim ustrojem. Ono što „novinarski stil razlikuje od ostalih funkcionalnih stilova jesu naslovi.” J. Silić (2006: 89) definira njihovu ulogu tako da o naslovima ovisi hoće li se novine pročitati. Opremaju se da privuku čitatelje: posebnim pismom, aktualnom temom, na posebnu „udarnu” mjestu, s ključnim riječima, s riječima ekspresivnog značenja, itd. Dijelimo ih po načinu i sadržaju na nominativne, reklamne i informativne. L. Hudeček i M. Mihaljević (2009: 20) analizirale su elemente razgovornog stila u časopisima za mlade, u časopisima koji se bave modom, glazbom ili životom poznatih i slavnih, u novinskim tekstovima. U tim je tekstovima prisutno mnogo anglizama i žargonizama i česta je upotreba sredstava (metafora, poredba, itd.). U hrvatski jezik, navode L. Hudeček i M. Mihaljević (2009: 107), sve češće ulaze anglizmi ili posve neprilagođene engleske riječi. „Anglizam je svaka riječ preuzeta iz engleskog jezika.” Problem je posebno uočljiv u medijima. Engleski je jezik danas jezik reklame, filma, televizijskih serija, glazbe, znanosti, tehnologije. On je jezik globalizacije te je problem anglizama prisutan i u drugim jezicima. Odstupanja od poželjnih značajki stila mogu se pratiti navode L. Hudeček i M. Mihaljević (2009: 37) na svim razinama: pravopisnoj, leksičkoj, morfološkoj, stilskoj, sintaktičkoj, fonološkoj i tvorbenoj razini. Osnovni žanr publicističkog stila je obavijesni. U njemu je „autorska sloboda najograničenija, a obveza da se poštuju norme standardnog jezika najveća.” L. Hudeček u svome radu *Nestandardnojezični elementi u publicističkome funkcionalnom stilu*

iznosi pregled odstupanja od poželjnih značajki stila pravopisnoj, gramatičkoj i leksičkoj razini. Na pravopisnoj razini (2015: 95) u publicističkim tekstovima nalazi se dosta pravopisnih pogrešaka. „Osobito su česte pogreške koje se odnose na uporabu zareza (npr. pisanje zareza iza priložne oznake, nerazlikovanje restriktivnih i nerestriktivnih rečenica), uporabu gornjih jednostrukih i dvostrukih navodnika, pogreške u pisanju velikoga/maloga slova, nerazlikovanje spojnice i crtice, pisanje prekratkih crtica u navođenju, zanemarivanje bjelina, itd. U novinskim tekstovima ima i priličan broj odstupanja od pravopisne norme koja su postala nekom vrstom nepotvrđene pravopisne norme novinskih tekstova. Npr., pravopisno je pravilo da rečenica završava točkom (ili upitnikom, uskličnikom, trotočkom).” U praksi novinski uvodi ne završavaju točkom. Čak točkom ne završavaju ni rečenice u potpisu ni rečenice u okvirima. Postoji nepisano pravilo da tekst u opremi novinskoga članka ne završava točkom. Na ovaj se način ne krši pravopisna norma. L. Hudeček (2015: 96) govori da je riječ o tome da „pojedini funkcionalni stilovi i pojedina strukovna područja imaju pravopisne navike koje su vremenom postale nepisanim pravopisnim pravilima. Ono što je s takvim pravilima usklađeno ne treba ispravljati, nego obuhvatiti posebnim funkcionalnim pravopisom, u ovome slučaju novinskim.” U publicističkome funkcionalnom stilu česta su i odstupanja, navodi L. Hudeček (2015: 96), od gramatičke norme. U publicističko-funkcionalnom stilu često se pronalaze nalaze gramatički elementi koji pripadaju razgovornomu funkcionalnom stilu standardnoga jezika ili gramatički elementi razgovornoga stila koji ne pripada standardnomu jeziku. „Dosljedno nepoštovanje normativnih pravila koja vrijede za publicistički funkcionalni stil u novinskim tekstovima otvara mogućnost da neke činjenice razgovornoga stila putem publicističkoga uđu u općestandardnu jezičnu normu.” Spomenut će se one koje su unos iz razgovornog stila (2015: 97). To su npr. uporaba akuzativa za živo zamjenice koji u označavanju neživoga, sklonidba posvojnih pridjeva po pridjevnoj sklonidbi, pogrešno sklanjanje stranih imena i naziva, stavljanje enklitike na pogrešno mjesto u rečenici, uporaba skupine da li umjesto skupine glagolski predikat / glagolski dio predikata + li, uporaba prijedloga sa umjesto prijedloga s, i dr. Također su mnogobrojne pogreške povezane s uporabom veznika i prijedloga. Kad je riječ o nestandardno jezičnim elementima na leksičkoj razini L. Hudeček (2015: 97) navodi prvu značajku jezika mladih, a to je uporaba žargona. „Žargon ne pripada razgovornomu funkcionalnom stilu standardnoga jezika, pa tako ni standardnome jeziku. On jest značajka razgovornoga stila, ali nije značajka razgovornoga funkcionalnog stila standardnoga jezika. Obilježje žargona na leksičkoj razini su žargonizmi.”

Slavica Vrsaljko (2011: 121) govori o ekspresivnosti te navodi podjelu ekspresivnosti na inherentnu i kontekstnu. U pregledu je stavljen naglasak na inherentnu ekspresivnost. U tu kategoriju ubrajamo žargonizme. „Žargonizmi su, kao i kolokvijalizmi i dijalektizmi sastavni dio leksika razgovornoga stila. Iako jezik žargona predstavlja zatvoreni sustav svojstven određenom krugu govornika koji rabe određene lekseme, žargonizmima možemo smatrati one pojave koje dolaze iz žargonskih jezika, ali se njihova uporaba širi na funkcionalne stilove s blažim odnosom prema standardnojezičnoj normi. Dakle, oni prestaju biti dijelom samo žargona nakon što prođu u razgovorni jezik.” Kategoriji inherentne ekspresivnosti pripadaju anglizmi. Gramatička i pravopisna pravila preuzeta su iz engleskoga jezika (u engleskom se jeziku sve imenice pišu velikim slovom). Ti su anglizmi slična karaktera kao i žargonizmi, stoga je teško odlučiti kojoj sferi pripada leksem. U svakome se funkcionalnom stilu navode J. Silić i I. Pranjković (2007: 383) pojavljuju „ustaljeni izrazi po kojima se prepoznaju, pa tako i u novinarsko-publicističkome funkcionalnom stilu – žurnalizmi.” Evo nekoliko primjera u novinarsko-publicističkome funkcionalnom stilu: *zahlađeni odnosi, neriješeno pitanje, pod prijetnjom sankcija, kockarska igra, doseći kritičnu točku, kuloarski razgovori, strateško pitanje, držati situaciju u rukama, dobro informirani (obaviješteni) izvori, nepobitne činjenice* itd. Pretjerana će uporaba žurnalizama dovesti do klišeiziranosti izraza što za publicistički funkcionalni stil nije dobro. Pri proglašavanju određene riječi ili češće sintagme žurnalizmom treba uzeti u obzir njezinu zastupljenost u novinskom korpusu. Ako je često potvrđena u novinama, ona jest žurnalizam. (Hudeček i Mihaljević, 2009: 80). Internacionalizmi su riječi latinskog i grčkog podrijetla. Takve riječi postoje u svim ili barem većini europskih jezika. Njihov se status u standardnome jeziku razlikuje od statusa ostalih posuđenica. U publicističkome su funkcionalnom stilu dobro potvrđeni i u određenoj se količini njihova uporaba dopušta. „Internationalizmi imaju prednost pred posuđenicama iz drugih jezika, no gdje je moguće upotrijebiti hrvatsku riječ to treba učiniti.” (Hudeček i Mihaljević, 2009 : 79). J. Silić i I. Pranjković (2007: 383) navode da novinarsko-publicistički funkcionalni stil voli internacionalne riječi. Primjeri su: *publicirati, komunicirati, ratificiran, diferencirati, denuncirati, revidirati, likvidirati, privilegirati, blamirati, difamirati, afirmirati, dominirati, plasirati, kulminirati; monarhizam, vandalizam, radikalizam, žurnalizam, pluralizam, voluntarizam*. Očekuje se od novinarsko-publicističkoga funkcionalnog stila da bude stilski i jezično raznolik, da pazi na gramatičke oblike te da ih ne izjednačuje kao administrativno-poslovni stil te da sinonimno sučeljene riječi rabi u skladu sa zahtjevom žanra.

„Suvremeno hrvatsko novinarstvo i publicistika međutim pokazuju da se njihov jezik i njihov stil vrlo često podudaraju s jezikom i stilom administrativno-poslovnoga funkcionalnog stila.”
(Silić, Pranjković, 2007: 384).

4. ISTRAŽIVANJE

4.1. Hipoteze istraživanja

1. Zoran Milanović u inauguracijskom govoru i govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19 služi se hrvatskim standardnim jezikom, a u manjoj mjeri razgovornim jezikom.
2. Inauguracijski govor pisan je novinarsko-publicističkim i znanstvenim stilom, a mogu se u njemu pronaći i odrednice administrativnoga stila.
3. Odrednice analiziranih javnih nastupa Zorana Milanovića uglavnom pripadaju publicističkom funkcionalnom stilu.
4. Pisani govori i njihovi usmeni ostvaraji razlikuju se u primjeni hrvatskoga jezičnog standarda.
5. Leksička i pravopisna razina najveći su pokazatelj odstupanja od jezičnog standarda i u inauguracijskom govoru i u govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19.

4.2. Metodologija istraživanja

Metoda klasifikacije upotrebljena je u teorijskom dijelu ovoga rada kako bi se pojam hrvatskog jezičnog standarda podijelio na posebne pojmove koje obuhvaća – funkcionalne stilove. Metode za istraživanje ovoga rada su: metoda analize te metoda dokazivanja i opovrgavanja. Kroz istraživanje nakon analize metodom dokazivanja i opovrgavanja nastoje se postavljene hipoteze argumentirati ili odbaciti. Materijali za obradu su tekstovi i videozapisi. Videozapis inauguracijskog govora je tekstualno identičan s tekстом objavljenim na službenoj stranici predsjednika Republike Hrvatske. Videozapis govora u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19 nije jednak s tekстом objavljenim na službenoj stranici, stoga su određeni dijelovi transkribirani. U analizi je upotrebljena i komparativna metoda kod izrade tablica dobivenih rezultata kako bi se usporedili dobiveni rezultati obaju govora. Za istraživanje je poslužila literatura koja najbolje opisuje hrvatski jezični standard i njegove funkcionalne stilove uz dopunu ostalih izvora poput članaka, znanstvenih radova, diplomskih radova i internetskih poveznica.

4.3. Uzorak: tekst i videozapis

Prvi govor predsjednika Zorana Milanovića – YouTube

Inauguracijski govor predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića

“Poštovane građanke i građani Republike Hrvatske,

Poštovana predsjednice Grabar Kitarović,

Poštovani predsjedniče Hrvatskog Sabora,

Poštovani predsjedniče hrvatske Vlade,

Poštovani gospodine Mesiću,

Poštovani gospodine Josipoviću,

Dragi prijatelji.

Jedan od, po mom mišljenju, vodećih mislilaca današnjice ovih je dana rekao da se budućnost prave demokracije može osigurati samo tako da se istinu sačuva neovisnom o željama većine birača, kao i želju većine birača neovisnom od istine. Izbori nisu metoda za pronalaženje istine. Izbori su metoda za postizanje mirnog kompromisa između suprotstavljenih želja različitih ljudi.

Većina birača ili većina narodnih zastupnika može, primjerice, izglasati odluku da ne postoji problem klimatskih promjena ili da to uopće nije problem, ali to neće promijeniti istinu da taj problem – postoji. Jedno je istina, a drugo je legitimna politička volja da se s tom istinom učini nešto ili da se ne učini ništa. Istina nije pitanje želje naroda.

Kako da održimo razdvojenima istinu i želju, naročito danas kad tehnologija, uz sve svoje dominantne pozitivne aspekte, uvelike olakšava manipulaciju ljudskom željom? Čini mi se da je samo jedan recept svugdje u svijetu: puna podrška vlasti i društva akademskoj i znanstvenoj neovisnosti te neovisnosti sudstva i medija. To je najbolja brana tiraniji.

Znanstvena zajednica, sudstvo i mediji moraju, pak, neprestano raditi na usavršavanju mehanizama za borbu protiv korupcije i pogrešaka u vlastitim redovima. Smatram, dakle, da su zaštita i promicanje neovisnosti sudstva, medija i znanosti najvažniji sadržaj načelne ustavne formulacije o odgovornosti predsjednika Republike za stabilnost državne vlasti.

Kad je riječ o područjima izravne nadležnosti ili sunadležnosti predsjednika Republike, ali i općenito, ne kanim biti korektivni nego – konstruktivni faktor. Prema mom shvaćanju, upravo to proizlazi iz duha našeg Ustava. Bit ću predan, prije svega, onim elementima obrane i nacionalne sigurnosti koji otvaraju mogućnosti iskoraka, kako u pogledu profesionalnih dosega i obrazovanja, tako i u pogledu stupnja transparentnosti tih važnih i osjetljivih sustava. U vanjskoj politici fokusirat ću se, također, na one točke na kojima se može graditi suradnja i prosperitet. Nema dvojbe da takvih točaka ima neusporedivo više od onih koje nas udaljavaju i od susjeda i od svijeta, čak i kad su posrijedi države s kojima imamo najviše neriješenih pitanja.

Dame i gospodo,

molim unaprijed zrno razumijevanja za svoje greške, jer te greške nikad neće biti namjerne, nikad nisu bile namjerne. Uložiti ću sve što imam i sve što znam da iz tog zrna izraste predsjednički mandat koji će biti na korist europskoj Hrvatskoj i svim njezinim građanima.

Pritom ne pristajem na to da je greška kad se razilazimo u mišljenjima i stavovima. Greška je kad zbog razilaženja u stavovima jedni drugima dovodimo u sumnju motivaciju i patriotizam. Svakoga dana borit ću se za podršku građana u prokazivanju te štetne prakse koja nas prati, evo, već tri desetljeća.

Patriotizam je, za razliku od nacionalizma, kritička privrženost i negacija isključivosti. Patriotizam je stalno i uporno nastojanje na afirmaciji onih aspekata državnosti koji su naše

društvo i naše živote učinili – i čine – boljima, slobodnijima, nadahnutijima. Što bude širi i nijansiraniji taj spektar privrženosti Hrvatskoj, to će naša zemlja biti sretnije mjesto za život.

Patriotizam, naravno, podrazumijeva neizbrisivo sjećanje i vječnu zahvalnost muškarcima, ženama i djeci koji su poginuli i koji su patili za našu slobodu u Domovinskom ratu, kao i u antifašističkoj borbi u Drugom svjetskom ratu. Patriotizam je i svijest o trijumfalističkim posrnućima koja su, nažalost, pratila naše pobjede u ratovima, pri čemu ne treba uspoređivati ili izjednačavati ta posrnuća.

Ratovi su gotovi. Danas je naša obaveza i odgovornost u tome da se ni jedan građanin naše države ne osjeća ustrašenim, diskriminiranim ili na bilo koji način isključenim zbog činjenice da je – drukčija ili drukčiji. Kad kažem drukčija, mislim i – slabija, i to prema više kriterija: rodnom, nacionalnom, socijalnom, vjerskom, seksualnom, radnom, dobnom. To je patriotizam zasnovan na najvišim vrijednostima našeg Ustava i ako hoćete puke ljudskosti, a ne na mitovima, prošlim traumama i predrasudama.

Naša budućnost ovisi, ponajprije, o kvaliteti školovanja i o aktivnoj vjeri u to da je znanje ključ ispunjenijeg i uspješnijeg života. Hrvatska je danas usprkos svemu ipak dovoljno imućna i zrela da može obrazovanje na svim razinama učiniti dostupnim svim ljudima, bez obzira na njihov socijalni status, nacionalnost ili porijeklo.

Naša budućnost u velikoj mjeri ovisi i o tome kako ćemo se odnositi prema vlastitoj kulturi. A kultura je i amatersko društvo, i film na velikom svjetskom festivalu, i dom kulture na otoku, i nacionalna institucija. Kultura je otvorenost svijetu, tradicija i suvremena kreativna industrija, ali oduvijek i jedan od plemenitijih načina suprotstavljanja socijalnoj isključenosti naših ljudi.

Poštovane građanke i građani, dragi prijatelji,

našu Republiku ne čine i nikad je neće činiti samo visokoobrazovani, samo kompetitivni, poduzetni, znanstveno ili umjetnički ili sportski nadareni. Hrvatska je domovina nekvalificiranog radnika jednako kao i uglednog akademika. Hrvatska jednako pripada i nezaposlenom tokaru, i prezaposlenom programeru, i potplaćenoj radnici na blagajni i menadžerici u javnom ili privatnom poduzeću.

Oснаživanje solidarnosti u društvu, pravednija raspodjela nacionalnog bogatstva i suzbijanje klijentelizma, kulture laži i pohlepe glavni su i najučinkovitiji instrumenti u borbi protiv nejednakosti i daljnjeg klasnog raslojavanja.

Naša Republika treba svakog čovjeka i svaki čovjek u Hrvatskoj mora dobiti priliku da pronađe svoj put i svoje mjesto, da dostojanstveno živi od svog poštenog rada.

Ovo je kuća za nas. Za sve nas. Za nas koji smo tu, za generacije koje dolaze, i za one koji će se vratiti svojoj kući.

Hvala vam. Živjeli, živjela Republika Hrvatska!²

Govor predsjednika Milanovića povodom krize izazvane pandemijom COVID-19 – tekst

Predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović obratio se javnosti i pozvao na pridržavanje odluka i preporuka Nacionalnog stožera civilne zaštite.

“Poštovane sugrađanke i sugrađani,

potpisao sam danas odluku o proglašenju izmjena Zakona o sustavu civilne zaštite kojima su dane veće ovlasti Nacionalnom stožeru civilne zaštite i očekujem od svih nas u državi da se ozbiljno pridržavamo naputaka i odluka koje Stožer donosi jer u ovoj krizi u kojoj se nalazimo država može i radi za nas određene stvari, radi puno i, po meni, radi dobro.

Međutim, osobna odgovornost svakoga od nas u pridržavanju određenih pravila, o kojima govorimo već danima, činit će razliku između uspjeha i neuspjeha, između duljeg i kraćeg trajanja ove krize. Dobro je što smo od početka krizi pristupili relativno ozbiljno i što ni u jednom trenutku nismo podlegli nekim niskim, teškim osjećajima, kamoli panici, što je riječ koju uopće ne želim koristiti.

Dva mjeseca nakon što je ova cijela nesretna priča, ova epidemija pa onda i pandemija započela neke stvari znamo bolje, mislim da ih možemo sa sigurnošću utvrditi i dobro je da ih ovdje kao predsjednik Republike ponovim jer to osjećam kao svoju dužnosti i kao svoju obavezu prema građanima. Ovo je bolest koja pogađa i koja fatalno pogađa one starije među nama i one bolesnije, to znamo. Naš zadatak je sada, kada smo toga potpuno svjesni, da učinimo sve, aktivno i pasivno, djelovanjem i izbjegavanjem neozbiljnog djelovanja, da zaštitimo naše majke i očeve, naše babe i didove, none. Jer, to su ljudi koji su nas podizali i brinuli za nas cijele naše živote, to je naša ljudska obaveza.

² <https://www.predsjednik.hr/vijesti/govor/>, 25.3.2021.

Hrvatska radi sve ono što rade i druge demokratske, zapadne države. Mi smo demokracija, a u demokraciji neke malo oštrije odluke nije uvijek jednostavno donijeti, naročito kada se suočavate s krizom koja je u nekim svojim elementima nova, a ova kriza je nova. Mi znamo koga ova bolest napada i, ponovit ću, njih prije svega moramo zaštititi. A to ćemo postići tako da se pridržavamo svega onoga što nam govore i savjetuju javne službe i ustanove, svi oni koji teško rade, zdravstveni djelatnici, sestre, liječnici. I povrh toga, da činimo ono što proizlazi iz zdravog razuma, osjećaja ljudske odgovornosti i odgoja, odnosa prema drugim ljudima.

Mi nismo u ratu, jer ratuju ljudi protiv ljudi. Ali, jesmo u izazovu, jesmo u krizi koja će proći – ako imam pravo to reći – kroz koji mjesec. Međutim, posljedice – pogotovo one ekonomske i socijalne – će ostati i pitanje je u kojem trenutku ćemo moći u potpunosti otvoriti granice i funkcionirati na način na koji smo funkcionirali praktički do jučer. Neke stvari se, nažalost, mijenjaju i vjerujem da će ova kriza završiti kao i svaka kriza, s određenom štetom ali i s lekcijama koje ćemo naučiti i biti pametniji sutra kada nas zadesi neka nova kriza.

Moje ustavne ovlasti mi ne dopuštaju da se previše bavim stvarima za koje nisam izravno nadležan i za koje ne snosim izravnu odgovornost, ali moja ljudska i opet politička dužnost obavezuje me da kažem i potvrdim što je dobro od onoga što se čini, a što bi još trebalo učiniti. Gospodarska šteta će biti sigurno značajna, to moramo naprosto shvatiti. Ono što Vlada u ovom trenutku radi privremene su mjere koje ja podržavam. Proračunski i monetarni učinci će nam biti jasniji iz dana u dan, iz tjedna u tjedan. I te mjere će se sigurno mijenjati.

Ohrabruje me na neki način što radimo manje-više sve isto što rade naše susjedne države, članice Europske unije, od kojih su neke najbogatije i najorganiziranije države na svijetu, s najuređenijim sustavima javnog zdravstva, pa se i tamo potkradaju neke stvari koje možemo nazvati greškama. Ovo je prilika da pokažemo da smo zreli ljudi, da smo odgovorni pojedinci i da još jednom zahvalimo svima onima koji skrbe o nama, prije svega zdravstvenim djelatnicima jer to su ljudi koji u krizi mogu biti zaraženi i nisu lako nadomjestivi.

Vidio sam i čuo da se puno priča da se u Hrvatskoj ne provodi dovoljno testiranja. Ovaj sustav za sada u Hrvatskoj pokazuje solidne rezultate, držim da ga se moramo i dalje držati jer to je na kraju u ovoj situaciji i politička odluka. Struka je važna, struka je dala niz dobrih savjeta, ali odluke ovakve vrste na kraju dana donose političari političarke, narodni zastupnici koje su hrvatski građani izabrali da ih predstavljaju.

Drage sugrađanke i sugrađani, da to osjećam završio bih za kraj s porukom – glavu gore, ali kako vidim da je glava ionako gore, da smo odgovorni i optimistični, završit ću s – hvala vam.”³

Predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović obraća se javnosti oko epidemije koronavirusa.

TEKST VIDEOZAPISA: „...država može i radi za nas određene stvari, i radi puno i, po meni trenutno, radi dobro.

Međutim, osobna odgovornost svakoga od nas pridržavanja određenih pravila o kojima govorimo već danima, činit će razliku između uspjeha i neuspjeha, između duljine trajanja odnosno kraćeg trajanja ove krize, ne nužno između života i smrti.

Kriza ipak nije tolika, međutim, dobro je što smo od početka krizi pristupili relativno ozbiljno i što ni u jednom trenutku nismo podlegli (neakim) nekim niskim, teškim osjećajima, kamoli panici, što je riječ koju uopće ne želim koristiti (izgovor).

Dva mjeseca otprilike nakon što je ova cijela nesretna priča, ova epidemija pa onda i pandemija započela neke stvari znamo bolje, mislim da ih možemo sa sigurnošću utvrditi i dobro je da ih ovdje kao predsjednik Republike ponovim jer to osjećam kao svoju dužnosti i kao svoju obavezu prema građanima.

³ <https://www.predsjednik.hr/govori/nismo-u-ratu-ali-jesmo-u-krizi-koja-ce-ostaviti-ekonomske-i-socijalne-posljedice/>, 25.3.2021.

Ovo je bolest koja pogađa i koja fatalno pogađa one starije među nama i one bolesnije, i to znamo.

Naš zadatak je sada, kada smo toga potpuno svjesni, da učinimo sve, aktivno i pasivno, djelovanjem i ne djelovanjem odnosno izbjegavanjem neozbiljnog djelovanja, da zaštitimo naše majke i očeve, naše bake i djedove, babe i didove, none.

Jer, to su ljudi koji su nas podizali i brinuli za nas cijele naše živote, i to je ako ništa drugo, ako ćemo samo tako gledati, a prije svega moramo tako gledati naša ljudska obaveza.

Hrvatska radi sve ono što rade i druge demokratske, da tako kažem zapadne države.

Mi smo demokracija i u demokraciji neke odluke neke malo oštrije odluke nije uvijek jednostavno donijeti preko noći, naročito kada se suočavate s krizom koja Vam je u nekim svojim elementima nova, a ova kriza je nova.

Ovo nije španjolska gripa iz 1918. godine kada su umrli milijuni ljudi, mladih ljudi, vojnika, zdravih ljudi, trudnica.

Mi znamo koga ova bolest napada i, ponovit ću, njih prije svega moramo zaštititi.

A to ćemo postići tako da se pridržavamo svega onoga što nam (službe, javne ustanove, svi oni koji u njima teško rade, zdravstveni djelatnici, sestre, liječnici, svi ostali govore i što nam savjetuju da činimo.

I povrh toga sve ono što proizlazi i neakvog zdravog razuma, osjećaja ljudske odgovornosti, odgoja, odnosa prema stvarima i prema drugim ljudima koje smo ponijeli iz vlastitih domova sve to u ovoj situaciji računa.

Mi nismo u ratu, jer ratuju ljudi protiv ljudi.

Ali, jesmo u izazovu, jesmo u krizi koja će proći koja će trajati – ako imam možda pravo ili ako se, usuđujem se to reći – kroz koji mjesec.

Međutim, posljedice – pogotovo one ekonomske i socijalne – će ostati.

Pitanje je u kojem trenutku ćemo moći u potpunosti otvoriti granice i funkcionirati na način na koji smo funkcionirali praktički do jučer.

Neke stvari se, nažalost, mijenjaju i vjerujem da će ova kriza završiti sa kao i svaka kriza, s određenom štetom međutim sa lekcijama i stvarima koje ćemo znati, biti bolji, pametniji i sutra kada nas zadesi neka nova kriza moći primijeniti sa više iskustva.

Drage sugrađanke i sugrađani!

Moje ustavne ovlasti mi ne dopuštaju i tako ih doživljam da se previše bavim i da previše govorim o stvarima za koje nisam izravno nadležan i za koje ne snosim(izgovor) izravnu odgovornost, ali moja ljudska i opet politička dužnost obvezuje me da se s vremena na vrijeme o ovakvim stvarima oglasim da kažem i potvrdim šta je dobro od onoga što se čini, a što bi eventualno još trebalo učiniti.

Gospodarska šteta će biti sigurno značajna, to moramo naprosto shvatiti i prihvatiti.

Ono što Vlada u ovom trenutku radi su privremene mjere koje ja podržavam.

Njihovi proračunski učinci, monetarni učinci će nam biti jasniji iz dana u dan, iz tjedna u tjedan.

I te mjere će se sigurno mijenjati.

Netko želi više, netko smatra da je premalo, međutim stvarnost je ta koja će nas i općenito kao i u ovoj borbi sa virusom sa pandemijom tjerati na neke mjere ukazivati nam koji je pravi put a mene na neki način ohrabruje to što radimo manje-više sve ono isto što rade naše susjedne države, članice Europske unije od kojih su neke najbogatije i najorganiziranije države na svijetu, s najuređenijim sustavima javnog zdravstva, pa se i tamo potkradaju neke stvari koje možemo nazvati greškama.

Tome nismo podlegli.

Ovo je prilika da pokažemo da smo zreli ljudi, da smo odgovorni pojedinci, da još jednom zahvalimo svima onima koji skrbe o nama, još jednom prije svega zdravstvenim djelatnicima jer to su ljudi koji u ovoj krizi mogu biti zaraženi i nisu tako lako ako su uopće nadomjestivi.

Još jedna stvar za kraj.

Vidio sam, čuo sam i naravno puno se priča o tome da se u Hrvatskoj ne provodi dovoljno testiranja.

Tu nema, to mogu reć sad već i kao laik ali kako netko tko to prati nema jedinstvene prakse.

Ovaj sustav za sada u Hrvatskoj pokazuje solidne rezultate, držim da ga se moramo i dalje držati jer to je na kraju u ovoj situaciji i politička odluka.

Struka je važna, struka je dala niz dobrih savjeta, ali odluke ovakve vrste na kraju dana donose političari, političarke, narodni zastupnici one koje su hrvatski građani izabrali da ih predstavljaju.

I za kraj.

Drage sugrađanke i sugrađani, da to osjećam završio bih sa glavu gore, kako vidim da je ta glava ionako gore, da smo odgovorni i optimistični, završit ću s – hvala vam.”

5. REZULTATI I RASPRAVA

Analiza dvaju govora potvrdila je da je u govorima najzastupljeniji novinsko-publicistički stil, ali se mogu pronaći i obilježja drugih stilova. Tablicama se prikazuju pronađene odrednice koje pripadaju funkcionalnim stilovima hrvatskoga standardnog jezika i analizom se određuju odstupanja od standardnojezične norme. Uspoređuju se odstupanja stilova od standardnoga jezika na svim razinama za koje su pronađeni primjeri.

5.1. Pravopisna razina

U knjizi *Jezik medija* Lana Hudeček i Milica Mihaljević (2009: 42) navode da u pravilu, kad je riječ o pravopisnoj razini, govorimo samo o poželjnim i nepoželjnim značajkama publicističkog funkcionalnog stila. Publicistički funkcionalni stila mora slijediti pravopisna pravila, a svako odstupanje od pravopisnih pravila u njemu je pogrešno. O dopuštenome odstupanju od pravopisnih pravila u publicističkome stilu možemo ipak govoriti u nekoliko slučajeva. U tablici su prikazane pogreške koje su pronađene u inauguracijskom govoru i pismu i u govoru povodom krize izazvane pandemijom COVID-19.

Tablica 1. Pravopisna razina – inauguracijski govor

	pogrešno	točno
zarez	<p>Dragi prijatelji,</p> <p>jedan od, po mom mišljenju, vodećih mislilaca današnjice ovih je dana rekao da se budućnost prave zapadne liberalne demokracije može osigurati samo tako da se istinu sačuva neovisnom o željama većine birača, kao i želju većine birača neovisnu od istine.</p> <p>Patriotizam je stalno i uporno nastojanje na afirmaciji onih aspekata državnosti koji su naše društvo i naše živote učinili, i čine, boljima, slobodnijima, sadržajnijima,</p>	<p>Dragi prijatelji,</p> <p>jedan od, po mom mišljenju, vodećih mislilaca današnjice ovih je dana rekao da se budućnost prave zapadne liberalne demokracije može osigurati samo tako da se istinu sačuva neovisnom o željama većine birača kao i želju većine birača neovisnu od istine.</p> <p>Patriotizam je stalno i uporno nastojanje na afirmaciji onih aspekata državnosti koji su naše društvo i naše živote učinili i čine</p>

	nadahnutijima.	boljima, slobodnijima, sadržajnijima, nadahnutijima.
--	----------------	---

Prema Hrvatskoj školskoj gramatici (<https://gramatika.hr/pravilo/usporedbene-recenice/98/>) posebna su vrsta načinskih rečenica usporedbene rečenice. U njima se sadržaji dviju surečenica uspoređuju. Zavisna se surečenica uvrštava na mjesto priložne oznake načina kojom se izriče usporedba. Stoga ispred veznika *kao* ne pišemo zarez. Prema Hrvatskom pravopisu (<https://pravopis.hr/pravilo/zarez/60/>) zarezom se u rečenici odvajaju pojedine riječi i rečenični dijelovi te surečenice. Zarez se piše kod umetnutih surečenica: *Mislili su, iako su znali da je stvar već izgubljena, da će sve dobro završiti.* U navedenoj rečenici u tablici nema potrebe za umetnutom rečenicom jer se sadržaj rečenice „*i čine*” nadovezuje na prethodnu.

Tablica 2. Pravopisna razina – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19.

	pogrešno	točno
zarez	Mi nismo u ratu, jer ratuju ljudi protiv ljudi. Neke stvari se, nažalost, mijenjaju i vjerujem da će ova kriza završiti kao i svaka kriza, s određenom štetom ali i s lekcijama koje ćemo naučiti i biti pametniji sutra kada nas zadesi neka nova kriza.	Mi nismo u ratu jer ratuju ljudi protiv ljudi. Neke stvari se, nažalost, mijenjaju i vjerujem da će ova kriza završiti kao i svaka kriza, s određenom štetom, ali i s lekcijama koje ćemo naučiti i biti pametniji sutra kada nas zadesi neka nova kriza.

U prvoj rečenici u tablici pogreška je pisanje zareza ispred uzročnog veznika *jer*. Prema Hrvatskoj školskoj gramatici (<https://gramatika.hr/pravilo/uzrocne-recenice/99/>) *jer* upotrebljava se samo kad se zavisna surečenica nalazi iza glavne i ne odvajaju se zarezom. U drugoj rečenici u tablici navodi se pogreška izostavljanja zareza ispred veznika *ali*.

Prema Hrvatskom pravopisu (<https://pravopis.hr/pravilo/zarez/60/>) pri izricanju suprotnosti ispred suprotnih veznika *a, ali, nego, no, već* piše se zarez. U tablici su navedene pogreške jedino u slučaju pisanja zareza te je usporedno navedeno kako izgleda točna upotreba zareza. Ostale pogreške na pravopisnoj razini nisu pronađene.

5.2. Fonološka razina

U knjizi *Jezik medija* Lana Hudeček i Milica Mihaljević (2009: 46) navode pogreške na fonološkoj razini koje su osobito česte u govornim medijima. Najčešće su pogreške na naglasnoj razini. Osim njih česte su pogreške gubljenje glasova, zamjena jednog glasa drugim i neprovođenje glasovnih promjena. U tablicama su navedene pogreške ispuštanja otvornika, ispuštanje zatvornika, zamjena jednog otvornika drugim, ispuštanje jednog otvornika i jednog zatvornika. Navedeni se primjeri pogrešaka pronalaze u inauguracijskom govoru predsjednika Zorana Milanović i govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19. Pogreške na naglasnoj razini neće se navoditi.

Tablica 3. Fonološka razina – Inauguracijski govor

	pogrešno/točno	rečenica
ispuštanje otvornika	dobit/dobiti	Naša Republika treba svakog čovjeka i svaki čovjek u Hrvatskoj mora <u>dobiti</u> (u govoru-dobit) priliku da pronađe svoj put i svoje mjesto, da dostojanstveno živi i mirno živi od svog poštenog rada.
	razilženja/razilženja	Greška je kad zbog <u>razilženja</u> u stavovima jedni drugima dovodimo u pitanje sumnju, odnosno motivaciju i motive za djelovanje.
zamjena jednog otvornika drugim	elementama/ elementima	Bit ću predan, prije svega onim <u>elementama</u> obrane i nacionalne sigurnosti koji otvaraju mogućnosti iskoraka.

U tablici se navodi pogrešno ispuštanje otvornika na primjeru glagola *dobit/dobiti* koji je u tekstu točno napisan i glasi *dobiti*. U knjizi *Gramatika hrvatskog jezika* Josip Silić i Ivo Pranjković (2007: 91) navode pravila uporabe futura prvog. „Futur prvi glagolski je oblik kojim

se izražava buduće vrijeme. Futur prvi tvori se od infinitiva glagola i prezenta pomoćnog glagola *htjeti*. Oblici prezenta pomoćnoga glagola *htjeti* mogu biti nenaglašeni: *ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će* i naglašeni: *hoću, hoćeš, hoće, hoćemo, hoćete, hoće*. Kad se futur prvi tvori od infinitiva i nenaglašenih oblika pomoćnoga glagola *htjeti*, nenaglašeni oblici pomoćnoga glagola *htjeti* mogu dolaziti i iza infinitiva i ispred infinitiva. Kad dolaze iza infinitiva, infinitiv se rabi bez završnoga *i*: (*inf. čitati > čitat*) *čitat ću, čitat ćeš, čitat će, čitat ćemo, čitat ćete, čitat će*. Tada se *t* ispred oblika prezenta pomoćnoga glagola *htjeti* ne izgovara: [*čitaću*], [*čitaćeš*], [*čitaće*], [*čitaćemo*], [*čitaćete*], [*čitaće*]. Kad dolaze ispred infinitiva, infinitiv se rabi sa završnim *i*: (*inf. čitati > čitati*) *ću čitati, ćeš čitati, će čitati, ćemo čitati, ćete čitati, će čitati*. Kad se futur prvi tvori od naglašenih oblika prezenta pomoćnoga glagola *htjeti*, naglašeni oblici pomoćnoga glagola *htjeti* dolaze ispred infinitiva. Tada se infinitiv rabi sa završnim *i*.“ Pogreška je *i* u izgovoru riječi *razilazjenja*. U govoru glasi *razilženja* što je pogrešno i nedostaje otvornik *a* kako bi izgovor bio točan. Kad je riječ o zamjeni jednog otvornika drugim, pogrešku pronalazimo kod riječi *elementima* koja je točno napisana u tekstu, no u izgovoru je glas *i* zamijenjen glasom *a*. U govoru nisu pronađene pogreške kad je riječ o ispuštanju zatvornika.

Tablica 4. Fonološka razina – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

	pogrešno/točno	rečenica
dodavanje otvornika	neakim/nekim	Kriza ipak nije tolika, međutim, dobro je što smo od početka krizi pristupili relativno ozbiljno i što ni u jednom trenutku nismo podlegli <u>neakim</u> niskim, teškim osjećajima, kamoli panici, što je riječ koju uopće ne želim koristiti.
dodavanje zatvornika	duljinje/duljine	Međutim, osobna odgovornost svakoga od nas pridržavanja određenih pravila o kojima govorimo već danima, činit će razliku između uspjeha i neuspjeha, između <u>duljinje</u> trajanja odnosno kraćeg trajanja ove krize, ne nužno između života i smrti.
	kako/kao	Tu nema, to mogu reć sad već i kao laik ali <u>kako</u> netko tko to prati nema jedinstvene prakse.

ispuštanje zatvornika	neakvog/nekakvog	I povrh toga sve ono što proizlazi i <u>neakvog</u> zdravog razuma, osjećaja ljudske odgovornosti, odgoja, odnosa prema stvarima i prema drugima ljudima koje smo ponijeli iz vlastitih domova sve to u ovoj situaciji računa.
zamjena glasova	ne snozim/ne snosim	Moje ustavne ovlasti mi ne dopuštaju i tako ih doživljam da se previše bavim i da previše govorim o stvarima za koje nisam izravno nadležan i za koje <u>ne snozim</u> izravnu odgovornost.
zamjena jednog otvornika drugim	šta/što	...da kažem i potvrdim <u>šta</u> je dobro od onoga što se čini, a što bi eventualno još trebalo učiniti.

U tablici se primjećuje pogreška dodavanja otvornika *a* u riječi neakim. Točan izgovor glasi nekim. Kad je riječ o ispuštanju ili dodavanju suvišnoga zatvornika pronalaze se četiri pogreške: prva pogreška pronađena je u riječi *duljine* koja je točno napisana u tekstu, no u izgovoru je glas *j* dodan. Druga pogreška jest izostavljanje zatvornika *k* u riječi *nekakvog* koja je u izgovoru glasila *neakvog* i netočna je. Treća je pogreška zamjena zatvornika *z* zatvornikom *s*. Netočan je oblik *ne snozim*, točan je *ne snosim*. Četvrta je pogreška u izgovoru riječi *kao*. U govoru glasi *kako* što je pogrešno i višak je zatvornik *k*. Kada je riječ o zamjeni jednoga otvornika drugim naveden je primjer odnosne zamjenice koja glasi *šta*, a pripada razgovornom jeziku – konkretnije, njegova je nepoželjna odrednica (<https://gramatika.hr/pravilo/upitne-i-odnosne-zamjenice/30/>). U govoru nisu pronađene pogreške kada je riječ o ispuštanju jednog otvornika i jednog zatvornika. Pogrešno provođenje glasovnih promjenama nije pronađeno ni u govoru ni u pismu. Primjeri koji su navedeni nisu potvrđeni u pisanim tekstovima, govorna su pogreška.

5.3. Morfološka razina

Tablica 5. Morfološka razina – Inauguracijski govor

	pogrešno/ točno	rečenica
glagolski pridjev trpni glagola dati	datim/danim	Prije svega, zahvala onima koji su ovaj posao i ovu dužnost obnašali prije mene, koje su birali hrvatski građani – predsjedniku Tuđmanu, kojeg nisam poznao, predsjedniku Mesiću, predsjedniku Josipoviću i predsjednici Grabar-Kitarović, koji su svi u svom vremenu i datim okolnostima dali maksimum od sebe svatko na svoj način, ali sam uvjeren, s jednim zajedničkim nazivnikom, a to je dobra vjera.

Hudeček i Mihaljević (2009: 54) navode da neki glagoli poput glagola dati, dovesti, iznijeti itd. imaju više pridjeva trpnih. Za glagol dati ne preporučuje se uporaba glagolskog pridjeva *dat*, nego *dan*. Kad je riječ o imenicama, pridjevima i veznicima pogreške se u govoru ne pronalaze. Jedina pogreška na morfološkoj razini jest pogrešna upotreba glagola navedenog u tablici. U govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19 ne pronalaze se pogreške na morfološkoj razini.

5.4. Sintaktička razina

Tablica 6. Sintaktička razina – Inauguracijski govor

prijedlozi	pogrešno	točno
između/među	Izbori su metoda za postizanje mirnog kompromisa između brojnih želja različitih ljudi.	Izbori su metoda za postizanje mirnog kompromisa među brojnim željama različitih ljudi.
veznici budući da/jer	Jer te greške nikada neće biti namjerne, s namjerom da nekoga povrijede ili ponize.	Budući da te greške nikada neće biti namjerne, s namjerom da nekoga povrijede ili ponize.

Prema *Jezičnom savjetniku* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje naveden je primjer upotrebe prijedloga (<https://jezicni-savjetnik.hr/>), između > među. *Između* je prijedlog koji povezuje dva pojma (*staviti između zida i stola, povjerenje između sina i oca*), a *među* povezuje više pojmova (*izgubiti među knjigama, opustiti se među prijateljima*). Ako se sudionici odnosa navode pojedinačno, upotrebljava se prijedlog *između* (*Stajao je između prozora, vrata i ormara*). „Budući da uzročni je veznik koji dolazi isključivo na početku rečenice, tj. samo kad u zavisnosloženoj uzročnoj rečenici zavisna surečenica prethodi glavnoj. Pogrešno ga je upotrebljavati u običnome (glavna – zavisna) poretku surečenica.” (Hudeček i Mihaljević, 2009: 63).

Tablica 6. Sintaktička razina – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

	pogrešno	točno
budući da/jer	Jer , to su ljudi koji su nas podizali i brinuli za nas cijele naše živote, i to je ako ništa drugo, ako ćemo samo tako gledati, a prije svega moramo tako gledati naša ljudska obaveza.	Budući da su to ljudi koji su nas podizali i brinuli za nas cijele naše živote, i to je ako ništa drugo, ako ćemo samo tako gledati, a prije svega moramo tako gledati naša ljudska obaveza.

U govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19 pronalaze se pogreške pri uporabi veznika *budući da* i *jer* isto kao u inauguracijskom govoru. Pravilo o uporabi veznika *budući da* i *jer* navedeno je u opisu prethodne tablice.

5.5. Leksička razina

Tablica 8. Leksička razina: nedopuštene značajke prema vrstama riječi – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

	pogrešno	točno
prilog	Gospodarska šteta će biti sigurno značajna, to moramo naprosto shvatiti i prihvatiti.	jednostavno
pridjev	Moje ustavne ovlasti mi ne dopuštaju i tako ih doživljam da se previše bavim i da previše govorim o stvarima za koje nisam izravno nadležan i za koje ne snosim izravnu odgovornost,...	mjerodavan, u čijem je djelokrugu

Riječi navedene u tablici ne pripadaju publicističkom stilu, stoga ni hrvatskom standardnom jeziku. Prema Jezičnom savjetniku Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje naveden je primjer uporabe priloga (<https://jezicni-savjetnik.hr/>) *naprosto* > *jednostavno*. Umjesto priloga *naprosto* (npr. *Ja to naprosto ne razumijem.*) u hrvatskome standardnom jeziku treba upotrebljavati prilog *jednostavno* (*Ja to jednostavno ne razumijem.*). Pridjev *prost* od kojega se izvode prilozi *prsto* i *naprosto* u hrvatskome se standardnom jeziku upotrebljava u značenju ‘vulgaran, nepristojan ili neuljudan’ (*proste riječi, prosto ponašanje, prosta odjeća*). U značenju ‘koji se lako shvaća, koji nije pretjeran ili složen’ umjesto pridjeva *prost* upotrebljava se pridjev *jednostavan* iz kojega se izvodi prilog *jednostavno* (*jednostavno se odijevati, To je jednostavno tako.*). Prema Jezičnom savjetniku Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje naveden je primjer uporabe pridjeva (<https://jezicni-savjetnik.hr/>) *nadležan* > *mjerodavan*. Jezični savjetnik savjetuje da, iako su pridjev *nadležan* i imenica *nadležnost* iznimno česti u administrativnome funkcionalnom stilu, oni ne pripadaju hrvatskomu standardnom jeziku. Riječ je o rusizmima, posuđenicama iz ruskoga jezika, pa ih, kad god je to moguće, treba zamijeniti riječima koje mu pripadaju. *Nadležan* je onaj koji ima pravo odlučivanja, u čijemu je što djelokrugu, pa se taj pridjev može zamijeniti pridjevima *mjerodavan* ili *ovlašten* ili svezom *u čijemu je djelokrugu*. Imenica *nadležnost* može se, ovisno o kontekstu, zamijeniti imenicama *mjerodavnost*, *djelokrug* ili *ovlast*. U inauguracijskom govoru nisu pronađene pogreške kada je riječ o vrstama riječi. Za paronime kao posebnu vrstu riječi nisu pronađeni primjeri ni u jednom od govora.

5.6. Internacionalizmi

U knjizi *Jezik medija* Lana Hudeček i Milica Mihaljević (2009: 78) pišu o dopuštenim značajkama publicističkog funkcionalnog stila na leksičkoj razini. Riječ je o uporabi internacionalizama i žurnalizama te posuđenica, anglizama. „Internacionalizmi imaju prednost pred posuđenicama iz drugih jezika. U publicističkome su funkcionalnom stilu dobro potvrđeni i u određenoj se količini njihova uporaba dopušta. Ipak, kao i u općemu standardnomu jeziku, vrijedi pravilo da gdje je moguće umjesto internacionalizma upotrijebiti hrvatsku riječ to treba učiniti.” (Hudeček, 2009: 79).

Dubravka Ivšić u časopisu *Hrvatski jezik* (2016: 39-40) piše da je zadaća „etimologa za svaku riječ otkriti i opisati na koji je način nastala – katkad to i nije zahtjevan zadatak, no u mnogim slučajevima potrebno je pretražiti mnoge rječnike, članke i knjige da bi se došlo do odgovora. Riječi u jezicima postale su na tri osnovna načina: nasljeđivanjem, posuđivanjem i tvorbom. Jezik se tijekom vremena mijenja, a u svakome razdoblju riječi su mogle nastati na jedan od tih triju načina. Hrvatske posuđenice iz engleskoga, njemačkoga, turskoga, mađarskoga, latinskoga, grčkoga i drugih jezika u tim jezicima mogu biti naslijeđene, tvorene ili pak posuđene iz nekoga trećeg jezika. Idealno bi bilo za svaku riječ točno znati kojim je putovima i načinima dospjela u određeni jezik, no u mnogim slučajevima to nije moguće.” U tablicama su izdvojeni pronađeni internacionalizmi. Hrvatski jezični portal (<https://hjp.znanje.hr/>) poslužio je kako bi se internacionalizmi opisali etimološki, tj. da bi se konkretnije znalo iz kojeg jezika izdvojene riječi potječu.

Tablica 9. Internacionalizmi – Inauguracijski govor

	rečenica	etimologija
nacionalizam	Jer patriotizam je, za razliku od sirovog <u>nacionalizma</u> , kritička privrženost i negacija isključivosti.	njem. Nation ← fr. ← lat. natio: rođenje, rod ≈ nasci: roditi se
liberalnost	Dragi prijatelji, jedan od, po mom mišljenju, vodećih mislilaca današnjice ovih je dana rekao da se budućnost prave zapadne <u>liberalne</u> demokracije može osigurati samo tako da se istinu sačuva neovisnom o željama većine	lat. liberalis ← liber: slobodan

	birača, kao i želju većine birača neovisnu od istine.	
stabilnost	Smatram, dakle, da su zaštita i promicanje neovisnosti sudstva, medija i znanosti najvažniji sadržaj načelne ustavne formulacije o odgovornosti predsjednika Republike za <u>stabilnost</u> državne vlasti.	<i>lat.</i> stabilis ← stare: stajati
legitimnost	Jedno je istina, a drugo je <u>legitimna</u> politička volja da se s tom istinom učini nešto ili da se ne učini ništa.	<i>lat.</i> legalis ≈ lex: zakon; legitimus: zakonski
generacija	Ovo je kuća za nas. Za sve nas. Za one koji smo tu, za <u>generacije</u> koje dolaze, za one koji će se vratiti svojoj kući.	<i>lat.</i> generatio: rođenje, naraštaj
demokracija	Dragi prijatelji, jedan od, po mom mišljenju, vodećih mislilaca današnjice ovih je dana rekao da se budućnost prave zapadne liberalne <u>demokracije</u> može osigurati samo tako da se istinu sačuva neovisnom o željama većine birača, kao i želju većine birača neovisnu od istine.	<i>fr.</i> démocratie ← <i>lat.</i> democratia ← <i>grč.</i> ≈ demo ⁻¹ + -kracija
korupcija	Znanstvena zajednica, sudstvo i mediji moraju, pak, neprestano raditi na usavršavanju mehanizama za borbu protiv nepoštenja i <u>korupcije</u> u vlastitim redovima.	<i>lat.</i> corruptio ≈ corruptus: razlomljen, raskomadani ← corrumpere: v. korumpirati

tiranija	<u>Tiraniji</u> svake vrste.	<i>grč.</i> týrannos: gospodar, samovladar, kralj; tyrannía: tiranija
korektivan	Kad je riječ o područjima izravne nadležnosti ili sunadležnosti predsjednika Republike, ali i općenito, ne kanim biti <u>korektivni</u> faktor, nego <u>konstruktivni</u> .	<i>lat.</i> corrigere: ispraviti; correctus: ispravljen
konstruktivan		<i>njem.</i> konstruieren ← <i>lat.</i> construere ≈ kon- + struere: graditi
fokusirati se	U vanjskoj politici <u>fokusirat ću se</u> , također, na one točke na kojima se mogu graditi suradnja i prosperitet.	<i>lat.</i> focus: ognjište, žarište
prosperitet	U vanjskoj politici fokusirat ću se, također, na one točke na kojima se mogu graditi suradnja i <u>prosperitet</u> .	<i>njem.</i> prosperieren ← <i>lat.</i> prosperare: usrećiti
patriotizam	Svakoga dana borit ću se da tu lošu praksu, da se ljudima osporava <u>patriotizam</u> i dobre namjere u borbi za Hrvatsku, prokazujem jer nas ta praksa, nažalost, prati kao, kako bi Tin Ujević rekao, mramorna gromada, kao tamna sjena već 30 godina.	<i>njem.</i> Patriot ← <i>fr.</i> patriote ← <i>lat.</i> patriota ← <i>grč.</i> patriótēs: sunarodnjak, pripadnik roda
afirmacija	Patriotizam je stalno i uporno nastojanje na <u>afirmaciji</u> onih aspekata državnosti koji su naše društvo i naše živote učinili, i čine, boljima, slobodnijima, sadržajnijima, nadahnutijima.	<i>lat.</i> affirmatio ≈ affirmare: potvrditi ≈ ad- + firmus: čvrst, tvrd
aspekt	Patriotizam je stalno i uporno nastojanje na afirmaciji onih <u>aspekata</u> državnosti koji su naše društvo i naše živote učinili, i čine, boljima, slobodnijima, sadržajnijima, nadahnutijima.	<i>lat.</i> aspectus

antifašistički	Patriotizam, naravno, podrazumijeva neizbrisivo sjećanje i vječnu zahvalnost muškarcima, ženama i djeci koji su dali živote, patili, poginuli za našu slobodu u Domovinskom ratu, kao i onom prethodnom ratu u <u>antifašističkoj</u> borbi.	anti- + v. fašizam <i>tal.</i> fascismo, v. fascija, v. fasces
trijumfalistički	Patriotizam je i svijest, naša svijest, o <u>trijumfalističkim</u> posrnućima koja su, nažalost, ponekad pratili naše pobjede u ratovima, pri čemu ne treba uvijek uspoređivati ili izjednačavati ta posrnuća.	<i>lat.</i> triumphus ← <i>etrušč.</i> ≈ <i>grč.</i> thriambos: himna Dionizu
diskriminacija	Danas je naša obaveza i odgovornost u tome da se ni jedan građanin naše države ne osjeća ustrašenim, <u>diskriminiranim</u> ili bilo na koji način isključenim zbog činjenice da je drukčija ili drukčiji.	<i>lat.</i> discriminatio ≈ discriminare: razdijeliti, odjeljivati, lučiti
republika	Naša <u>Republika</u> treba svakog čovjeka i svaki čovjek u Hrvatskoj mora dobiti priliku da pronade svoj put i svoje mjesto, da dostojanstveno živi i mirno živi od svog poštenog rada.	<i>lat.</i> res publica: zajednička imovina, javna stvar (opće dobro); država

Tablica 10. Internacionalizmi – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

	rečenica	etimologija
demokracija	Mi smo <u>demokracija</u> , a (i) u demokraciji (neke odluke) neke malo oštrije odluke nije uvijek jednostavno donijeti (preko noći), naročito kada se suočavate s krizom koja (Vam) je u	<i>fr.</i> démocratie ← <i>lat.</i> democratia ← <i>grč.</i> ≈ demo ⁻¹ + -kracija

	nekim svojim elementima nova, a ova kriza je nova.	
epidemija	Dva mjeseca otprilike nakon što je ova cijela nesretna priča, ova <u>epidemija</u> pa onda i <u>pandemija</u> započela neke stvari znamo bolje,	<i>grč.</i> epidēmía: boravak na mjestu ≈ epi- + dêmos: narod (toga kraja)
pandemija	mislim da ih možemo sa sigurnošću utvrditi i dobro je da ih ovdje kao predsjednik <u>Republike</u>	<i>grč.</i> pandēmía: čitav narod ≈ pan- + dêmos: narod
republika	ponovim jer to osjećam kao svoju dužnost i kao svoju obavezu prema građanima.	<i>lat.</i> res publica: zajednička imovina, javna stvar (opće dobro); država
nacionalni	“Poštovane sugrađanke i sugrađani,	<i>njem.</i> Nation ← <i>fr.</i> ← <i>lat.</i> natio: rođenje, rod ≈ nasci: roditi se
civilna	potpisao sam danas odluku o proglašenju izmjena Zakona o sustavu civilne zaštite kojima su dane veće ovlasti <u>Nacionalnom</u> stožeru <u>civilne</u> zaštite i očekujem od svih nas u državi da se ozbiljno pridržavamo naputaka i	<i>njem.</i> Zivil ← <i>fr.</i> civil ← <i>lat.</i> civilis: gradski, građanski ≈ civis: građanin
kriza	odluka koje Stožer donosi jer u ovoj <u>krizi</u> u kojoj se nalazimo...	<i>njem.</i> Krise ← <i>lat.</i> crisis ← <i>grč.</i> krísis: razlučiti, odlučiti
relativno	Kriza ipak nije tolika, međutim, dobro je što smo od početka krizi pristupili <u>relativno</u> ozbiljno i što ni u jednom trenutku nismo podlegli nekim niskim, teškim osjećajima, kamoli panici, što je riječ koju uopće ne želim koristiti.	<i>njem.</i> relativ ← <i>lat.</i> relativus, v. relacija
virus	Netko želi više, netko smatra da je premalo, međutim stvarnost je ta koja će nas i općenito kao i u ovoj borbi sa <u>virusom</u> sa pandemijom	<i>lat.</i> virus: otrov; virulentus: virulentan

	tjerati na neke mjere ukazivati nam koji je pravi put.	
monetarni	Njihovi proračunski učinci i <u>monetarni</u> učinci će nam biti jasniji iz dana u dan, iz tjedna u tjedan.	<i>lat.</i> moneta ≈ Iuno Moneta: Junona Opominjačica; u blizini njezina hrama nalazila se rimska kovnica novca

Internacionalne riječi nisu nenacionalne riječi. Postale su činjenicom svakog civiliziranog nacionalnog jezika. Stalnom su kontekstualizacijom utvrdila svoja značenja i na taj su se način osposobile za uopćeno komuniciranje, kakvo je dijelom i novinarstvo. Postale su činjenicom novinarskog standarda (Silić, 2006: 93). U tablicama su navedeni internacionalizmi koji su se upotrebljavali u obama govorima. Prikazana je etimologija riječi. Većinom su riječi latinskog i grčkog podrijetla, no pronalaze se i germanizmi, talijanizmi i galicizmi. Izdvojeni internacionalizmi nemaju kvalitetnije hrvatske zamjene. Riječ je o internacionalizmima duboko prihvaćenim u hrvatskom jeziku te su dio hrvatskog jezičnog standarda. Internacionalizmi su obilježje svakodnevnog govora i svih funkcionalnih stilova, no najmanje su poželjni u znanstvenom. „U neutralnome općeobvezatnom standardu pravilo je da: gdje postoji dobra domaća riječ ne treba nam strana, pa tako ni internacionalizam.” (Frančić, 2005: 212).

5.7. Žurnalizmi

Svaki funkcionalni stil kao pojavu ima ustaljene izraze. U novinarsko-publicističkome riječ je o žurnalizmima. „Riječi za žurnalizme novinarski stil crpi iz politike, sociologije, ekonomije, prava, vojnih disciplina itd. Mnogi su od njih nastali izvan novinarsko-publicističkoga stila, ali su se u njemu ustalili.” (Silić, 2006: 92).

Tablica 11. Žurnalizmi - Inauguracijski govor

	rečenica
neriješeno pitanje	Nema dvojbe da takvih točaka ima neusporedivo više od onih koje nas udaljavaju i od susjeda i od svijeta, čak i kada su posrijedi države s kojima imamo najviše <u>neriješenih pitanja</u> .
zrno povjerenja	Uložiti ću sve što imam i sve što znam da iz tog <u>zrna povjerenja</u> i razumijevanja izraste mandat od koristi modernoj Hrvatskoj i svim njezinim građanima.

Hudeček i Mihaljević u knjizi *Jezik medija* (2009: 80) tvrde da će pretjerana uporaba žurnalizama sigurno dovesti do klišeiziranosti izraza što za publicistički funkcionalni stil nije dobro (to je donekle poželjna značajka administrativnoga funkcionalnog stila). Dakle, pri proglašavanju određene riječi ili češće sintagme žurnalizmom treba uzeti u obzir njezinu zastupljenost u novinskome korpusu. Ako je često potvrđena u novinama, ona jest žurnalizam. S druge strane, prečesta potvrđenost dovodi do klišeiziranosti pa tada žurnalizam od osnovne značajke stila postaje zamka u koju dobar novinar ne bi smio upasti. Žurnalizmi su česta pojava publicističko funkcionalnog stila. Zapravo su poželjna značajka stila ako ne dolazi do pretjerane upotrebe. Žurnalizmima se nastoji postići bolji jezik. Navedena su dva primjera žurnalizama pronađenih u inauguracijskom govoru. U govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19 nisu pronađeni žurnalizmi.

5.8. Anglizmi

Anglizmi i neprilagođene engleske riječi česti su u publicističkome funkcionalnom stilu.

Tablica 12. Anglizmi - Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

primjer	hrvatski - pogrešno	hrvatski - točno
Ovaj sustav za sada u Hrvatskoj pokazuje solidne rezultate, držim da ga se moramo i dalje držati jer to je na kraju u ovoj <u>situaciji</u> i politička odluka.	situacija	stanje

Hudeček i Mihaljević (2009: 108) navode da se anglizmi zbog svog fonemskog sastava teško uklapaju u hrvatski jezični sustav. Anglizam je potrebno zamijeniti domaćom riječju kad god je to moguće. Isto tako bolje je prihvatiti internacionalizam nego anglizam. U inauguracijskom govoru nisu pronađeni primjeri upotrebe anglizama, dok se u tablici vidi jedan primjer u govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19.

5.9. Stilske figure

U publicističkome funkcionalnom stilu često se pojavljuju različite stilske figure i one ne pripadaju samo književnoumjetničkome funkcionalnom stilu. Tablica sadrži primjere najčešćih stilskih figura u analiziranim govorima. Za analizu stilskih figura koristit će se knjiga Krešimira Bagića *Rječnik stilskih figura* (2012).

Tablica 13. Stilske figure – Inauguracijski govor

stilska figura	primjer
retoričko pitanje	<i>Kako da održimo razdvojenim istinu i želju, naročito danas kad tehnologija, uz sve lijepo i uzbudljivo što donosi, neviđeno olakšava manipulaciju ljudskom željom?</i>
antiteza	Kad je riječ o područjima izravne nadležnosti ili sunadležnosti predsjednika Republike, ali i općenito, ne kanim biti <i>korektivni</i> faktor, nego <i>konstruktivni</i> . Jer <i>patriotizam</i> je, za razliku od <i>sirovog nacionalizma</i> , kritička privrženost i negacija isključivosti.
personifikacija	Prema mom shvaćanju, upravo to proizlazi <i>iz duha našeg Ustava</i> .
metafora	Svakoga dana borit ću se da tu lošu praksu, da se ljudima osporava patriotizam i dobre namjere u borbi za Hrvatsku, prokazujem jer nas ta praksa, nažalost, prati kao, kako bi Tin Ujević rekao, <i>mramorna gromada, kao tamna sjena već 30</i>

	<i>godina.</i>
epitet	Što bude <i>širi</i> i <i>nijansiraniji</i> taj spektar privrženosti Hrvatskoj, to će naša zemlja, vjerujem, biti <i>sretnije</i> mjesto za život.
gradacija	To na prvi pogled zvuči zbudjujuće, međutim, izbori nisu metoda za pronalaženje <i>istine ili apsolutne istine.</i>
poredba	Jedno je <i>istina</i> , a drugo je <i>legitimna politička volja</i> da se s tom istinom učini nešto ili da se ne učini ništa.

Retoričko pitanje pripada skupini figura misli. „Retoričko pitanje jest pitanje na koje se ne očekuje odgovor. Pitanjem prikrivena tvrdnja kojom se naglašavaju govornikovi stavovi i dojmovi, izriču šokantne i dirljive stvari, ističu emocije poput ljubavi, oduševljenja, čuđenja, mržnje, ogorčenosti, sažaljenja. Retoričko pitanje zamjenjuje objektivni način govora subjektivnim. Medijski i promidžbeni diskurs retoričkim pitanjima stilizira i “prisvaja” frazeologizirane konstrukcije razgovornog jezika. Riječ je o strategiji stvaranja atraktivnog, svima prijemčivog diskursa čija su sugerirana obilježja otvorenost, demokratičnost, neformalnost, opuštenost, izravnost.” (Bagić, 2012: 271-272).

Antiteza pripada skupini figura misli. „Antitezom se izražava suprotnost u iskazu povezivanjem dviju riječi, sintagmi ili rečenica suprotnog značenja. Prikladno je sredstvo naglašavanja sukoba ideja ili emocija, dramatiziranja situacije, polemičkog uvjeravanja, gdjekad i izazivanja smijeha.” (Bagić, 2012: 51).

Personifikacija pripada skupini figura misli. „Personifikacija jest pridavanje ljudskih osobina, misli, osjećaja i ponašanja kakvu predmetu, stvari, pojavi, apstrakciji biljci ili životinji; oljudivanje. Novinari rado posežu za leksikaliziranim i frazeologiziranim personifikacijama (dolazi i mojih pet minuta, tjerati pravdu). U publicistici i novinarstvu personifikacija pridonosi eleganciji deskripcije i izlaganja.” (Bagić, 2012: 245-247).

Gradacija pripada skupini figura misli. „Gradacija je postupno pojačavanje ili ublažavanje kakve predodžbe, emocije, misli ili ideje niza njem značenjski bliskih izraza. Gradacijski niz čine najmanje tri riječi, sintagme ili rečenice koje imaju zajedničku značenjsku jezgru i koje se međusobno dopunjuju, proširuju i bogate. Figura koja uvijek pretpostavlja uspoređivanje i isticanje. Gradacijske rečenice svojstvene su onim diskurzivnim kontekstima i kojima dominira pokazivanje, dokazivanje, uvjeravanje. Česte su u govorništvu, esejistici, publicistici, polemici, znanosti.” (Bagić, 2012: 126-129).

Poredba pripada skupini figura riječi (tropi). „Poredbom se povezuju bića, predmeti, stvari i pojave na temelju skrivenog ili pripisanog zajedničkog svojstva. Uvriježeno je sredstvo afektivnog naglašavanja i stilskog pojačavanja izraza. Postupak uspoređivanja jedan je od temeljnih postupaka čovjekova mišljenja i jezika. U novinarskom jeziku poredba je neizostavan stilski rekvizit. Njome se vuku očekivane i neočekivane paralele, postiže atraktivnost, mistificira tema, iskazuje autorova afektivnost.” (Bagić, 2012: 256-257).

Tablica 14. Stilske figure – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

stilska figura	primjer
retoričko pitanje	<i>Pitanje je u kojem trenutku ćemo moći u potpunosti otvoriti granice i funkcionirati na način na koji smo funkcionirali praktički do jučer.</i>
antiteza	Naš zadatak je sada, kada smo toga potpuno svjesni, da učinimo sve, <i>aktivno i pasivno, djelovanjem i izbjegavanjem neozbiljnog djelovanja</i> , da zaštitimo naše majke i očeve, naše babe i didove, none.
metonimija	Hrvatska radi sve ono što rade i druge demokratske, da tako kažem <i>zapadne države</i> .
metafora	Drage sugrađanke i sugrađani, da to osjećam završio bih sa glavu gore, <i>kako vidim da je ta glava ionako gore</i> , da smo odgovorni i optimistični, završit ću s – hvala vam.”
epitet	Gospodarska šteta će biti <i>sigurno značajna</i> , to moramo naprosto shvatiti i prihvatiti.

Metonimija pripada skupini figura riječi. „Metonimija je zamjenjivanje jedne riječi drugom na temelju njihove logičke bliskosti, vremenske ili prostorne povezanosti.” Kod metonimije riječ se upotrebljava „za označavanje predmeta ili svojstava koji se nalaze u egzistencijalnoj vezi s njenim uobičajenim referentom.” (Bagić, 2012: 199). Metafora pripada skupini figura riječi. „Metafora je zamjenjivanje jedne riječi drugom prema značenjskoj srodnosti ili analogiji; prijenos imena s jedne stvari na drugu i značenja s jedne

riječi na drugu. Metaforičko se značenje prema klasičnoj retorici, oblikuje u srazu pravog (konvencionalnog) i nepravog (prenesenog) značenja. Ono se uvijek događa u kontekstu i višestruko je ovisno o njemu. Povezujući različita područja, metafora reorganizira naše viđenje svijeta, pokreće imaginaciju, obogaćuje percepciju, a iskazu priskrbljuje neposrednost i slikovitost. Sastavni je dio svih uporaba jezika — od razgovornog preko medijskog do pjesničkog diskursa. Kad je riječ o medijskom i promidžbenom diskursu metafore trebaju biti zavodljive i uvjerljive.” (Bagić, 2012: 187).

Epitet pripada skupini figura riječi. „Epitet je pridjev koji se dodaje imenici s ciljem da se naglasi pojedino svojstvo ili vrijednog označenog bića, stvari ili pojave, da se izraz učini snažnijim, uvjerljivijim, slikovitim. Valja razlikovati atribut i epitet. Atribut je najčešće pridjev koji pobliže označava imenicu, sužava, precizira ili terminologizira njezino značenje (kameni zid, brzi vlak, bjeloglavi sup). Epitet je pak pridjev koji imenicu obogaćuje poetskom karakterizacijom i nerijetko upozorava na govornikovu osjećajnost, percepciju ili specifičnu perspektivu motrenja (ugašene slutnje, nijeme oči, filigranski pločnici). Atribut je nositelj dodatne obavijesti, a epitet stilogene karakterizacije.” (Bagić, 2012: 110).

Ispod tablica opisane su izdvojene stilske figure pronađene u govorima. Stilske figure mogu pripadati i publicističkome funkcionalnom stilu. U publicističkom stilu česte su metafora i metonimija. Najzastupljenije su stilske figure u analiziranim govorima: retoričko pitanje, metafora, kontrast, epitet i personifikacija. Stilske figure pozitivno su obilježje publicističko funkcionalnog stila. Stilske figure obogaćuju razumijevanje i daju stilsku odrednicu publicističkim žanrovima.

6. ZAKLJUČAK

Postoje različite polemike o javnim nastupima predsjednika Zorana Milanovića. Predsjednik je uvijek oštar i stabilan govornik, netko tko se ne suspreže iznijeti svoje mišljenje i stav. Zbog toga, gotovo svaki predsjednikov javni nastup postaje aktualna tema dana o kojoj se raspravlja, koju prenose mediji, problematiziraju i komentiraju. Često se pokušava pronaći i smisao određenih predsjednikovih izjava. Analizom teorije nastoji se objasniti uloga i značajke hrvatskog jezičnog standarda te njegovih funkcionalnih stilova. Raščlanjivanje hrvatskog jezičnog standarda nudi razlike kad je riječ o funkcionalnim stilovima u govoru i pismu. Provedeno istraživanje prikazuje sva odstupanja i odrednice funkcionalnih stilova na svim razinama pronađenim u govorima kako bi se mogle utvrditi ili opovrgnuti postavljene hipoteze. U okviru proučavanja stilova detaljnije je obrađen publicističko-funkcionalni stil jer se smatra najzastupljenijim s obzirom na uzorak proučavanja.

U radu se analiziraju sljedeće hipoteze:

1. Zoran Milanović u inauguracijskom govoru i govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19 služi se hrvatskim standardnim jezikom, a u manjoj mjeri razgovornim jezikom.
2. Inauguracijski govor pisan je novinarsko-publicističkim i znanstvenim stilom, a mogu se u njemu pronaći i odrednice administrativnoga stila.
3. Odrednice analiziranih javnih nastupa Zorana Milanovića uglavnom pripadaju publicističkom funkcionalnom stilu.
4. Pisani govori i njihovi usmeni ostvaraji razlikuju se u primjeni hrvatskoga jezičnog standarda.
5. Leksička i pravopisna razina najveći su pokazatelj odstupanja od jezičnog standarda i u inauguracijskom govoru i u govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19.

Hipoteze su analizirane temeljem proučavanja različitih razina. Analizirane su na pravopisnoj, fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj i leksičkoj razini. Rezultati istraživanja na pravopisnoj razini u oba govora upućuju samo na pogrešku pisanja zareza. Na fonološkoj razini inauguracijskog govora pronađene su pogreške ispuštanja otvornika i zamjene jednog otvornika drugim. U govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19 pronađene su pogreške dodavanja otvornika i zatvornika, ispuštanje zatvornika, zamjena glasova, zamjena jednog otvornika s drugim. Na morfološkoj razini jedina je pogreška upotreba glagolskog pridjeva u inauguracijskom govoru. Na sintaktičkoj razini riječ je o pogrešnoj upotrebi veznika

i prijedloga. Na leksičkoj razini u inauguracijskom govoru ne pronalazimo odstupanja od standarda. U govoru u povodu krize pronađene su pogreške prilog *naprosto* i pridjev *nadležan* koji ne pripadaju standardnom jeziku niti su poželjno obilježje publicističkoga stila. Pronađene su dopuštene značajke na leksičkoj razini, a riječ je o internacionalizmima i žurnalizmima pri čemu anglizmi predstavljaju nepoželjnu značajku stila. Internacionalizmi su pronađeni u obama govorima, žurnalizmi samo u inauguracijskom govoru te jedan anglizam u govoru u povodu krize. Pronađene stilske figure pripadaju publicističkom stilu i ne smatraju se pogreškom.

S obzirom na postavljene hipoteze i dobivene rezultate može se potvrditi da se predsjednik u analiziranim govorima uspješno služi hrvatskim standardnim jezikom, a u minimalnoj mjeri razgovornim jezikom u govoru u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19. Inauguracijski je govor pisan odlikama publicističkog stila te su pronađene značajke znanstvenog stila kad je riječ o internacionalnim riječima, a kao odrednicu administrativnog stila zbog vrste tekstova analizirane govore može se pridružiti društveno-političkom podstilu. S obzirom na dobivene rezultate, oba nastupa pripadaju publicističko-funkcionalnom stilu. Pismeni i usmeni ostvaraju nisu bili identični na fonološkoj, morfološkoj i sintaktičkoj razini. Leksička i pravopisna razina pokazale su najmanja odstupanja od jezičnog standarda u obama govorima. Potrebno je razlikovati pogreške od odlika stilova. Provedenim se istraživanjem zaključuje da se predsjednik u većoj mjeri služi hrvatskim standardnim jezikom i njegovim stilovima te da su odstupanja minimalna.

LITERATURA

Andrijanić, Lj. (2009) Administrativni stil. *Hrvatistika, studentski jezikoslovni časopis*, 3 (3), 15-22.

Gojević, M. (2009) Publicistički stil. *Hrvatistika, studentski jezikoslovni časopis*. 3 (3), 23-30.

Badurina, L. (2015) Jezično raslojavanje: kritički osvrt na pojedina pitanja funkcionalne stilistike. U: Suvala, A., Pandžić, J., ur. *Nestandardni hrvatski jezik prema standardnom hrvatskom jeziku*. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, str. 45-50.

Bagić, K. (2012) *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga.

Barić et al. (1999) *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje : Pergamena : Školske novine.

Bijelić, A. (2009) Razgovorni stil. *Hrvatistika, studentski jezikoslovni časopis*. 3 (3), 57-66.

Blažević, V. (2009) Znanstveni stil. *Hrvatistika, studentski jezikoslovni časopis*, 3 (3), 7-14.

Frančić, A. (2015) *Ime i standardnojezična norma*. U: Suvala, A., Pandžić, J., ur. *Nestandardni hrvatski jezik prema standardom hrvatskom jeziku*. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, str. 51-64.

Frančić, A., Hudeček, L., Mihaljević, M. (2005) *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Hudeček, L. (2015) Nestandardnojezični elementi u publicističkome funkcionalnom stilu. U: Suvala, A., Pandžić, J., ur. *Nestandardni hrvatski jezik prema standardom hrvatskom jeziku*. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, str. 94-106.

Hudeček, L., Mihaljević, M. (2009) *Jezik medija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Ivšić, D. (2016). 'Male tajne etimološkoga zanata', *Hrvatski jezik*, 3(4), str. 39-40.

Komar, M., Glušac, M. (2020) Pleonazmi u administrativnom stilu hrvatskoga jezika. U: Glušac, M., ur. *Od Norme do uporabe 2*. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, str. 245-277.

Silić, J. (2006) *Funkcionalni stilovi hrvatskog jezika*. 6. knjiga. Zagreb: Disput.

Silić, J., Pranjković, I. (2007) *Gramatika hrvatskog jezika*. 2. izdanje Zagreb: Školska knjiga.

Vrsaljko, S. (2011). PREGLED SUODNOSA RAZGOVORNOGA STILA I SLOBODNIJIH ŽANROVA NOVINARSKO-PUBLICISTIČKOGA STILA (na primjeru ekspresivnosti izraza), *Magistra Iadertina*, 6.(1.), str. 117-124.

Poveznice:

<https://www.youtube.com/watch?v=wk9dBBNk8XI> 20.3.2021. 9:47

<https://www.predsjednik.hr/govori/inauguracijski-govor/> 20.3.2021. 10:27

<https://www.predsjednik.hr/govori/nismo-u-ratu-ali-jesmo-u-krizi-koja-ce-ostaviti-ekonomske-i-socijalne-posljedice/> 22.3.2021. 12:45

<https://www.youtube.com/watch?v=3YFgMgKxayE> 23.3.2021. 16:32

<https://stilistika.org/zargon-i-kolokvijalni-jezik> 25.8.2021. 13:01

<https://stilistika.org/nikola-koscak-srajbenzi-spiku> 25.8.2021. 13:12

Jezični savjetnik - Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje (jezicni-savjetnik.hr) 20.7.2021. 10:32

Hrvatski jezični portal (znanje.hr) 20.7.2021. 11:13

<https://jezicni-savjetnik.hr/> 21.7.2021. 12:03

<https://jezicni-savjetnik.hr/> 21.7.2021. 12:05

<https://gramatika.hr/pravilo/usporedbene-recenice/98/> 3.8.2021. 15:03

<https://pravopis.hr/pravilo/zarez/60/> 3.8.2021. 15:21

Uzročne rečenice - Hrvatska školska gramatika 3.8.2021. 17:11

<https://gramatika.hr/pravilo/upitne-i-odnosne-zamjenice/30/> 5.9.2021. 21:29

PRILOZI

Popis tablica:

Tablica 1. Pravopisna razina – Inauguracijski govor

Tablica 2. Pravopisna razina – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19.

Tablica 3. Fonološka razina – Inauguracijski govor

Tablica 4. Fonološka razina – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

Tablica 5. Morfološka razina – Inauguracijski govor

Tablica 6. Sintaktička razina – Inauguracijski govor

Tablica 6. Sintaktička razina – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

Tablica 8. Leksička razina: nedopuštene značajke prema vrstama riječi – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

Tablica 9. Internacionalizmi – Inauguracijski govor

Tablica 10. Internacionalizmi – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

Tablica 11. Žurnalizmi – Inauguracijski govor

Tablica 12. Anglizmi – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19

Tablica 13. Stilske figure – Inauguracijski govor

Tablica 14. Stilske figure – Govor u povodu krize izazvane pandemijom COVID-19